

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta
Katedra radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva

Bakalářská práce

**Program výchovy a vzdělávání občanů v
oblasti ochrany obyvatelstva se zvláštním
důrazem na zdravotně postižené osoby**

Vypracoval: Tomáš Mazák

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Marie Charvátová

České Budějovice 2015

Abstrakt

Cílem práce bylo provést rozbor současného stavu výchovy a vzdělávání na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí se zvláštním důrazem na postižené osoby. Za tímto účelem bylo realizováno dotazníkové šetření, kdy byly vytvořeny dva dotazníky, a to dotazník pro pedagogický personál speciálních škol a dotazník pro jejich ředitele na území Jihočeského kraje.

Dotazník pro pedagogický personál obsahoval 37 otázek a byl uspořádán do dvou tematických bloků. V dotazníku byla kombinace otevřených a uzavřených otázek. Prvních sedm otázek sloužilo k získání potřebných informací pro charakteristiku zkoumaného souboru. Blok první byl zaměřen na znalost respondentů, otázky byly zaměřené na problematiku integrovaného záchranného systému, ochrany obyvatelstva, otázky první pomoci a vybraných mimořádných událostí (povodeň, radiační havárie, biologické agens), dále pak na znalost doporučených způsobů chování při vzniku vybraných mimořádných událostí. Cílem prvního bloku dotazníku bylo zjistit informovanost pedagogických pracovníků. Blok druhý byl zaměřen na sebevzdělávání v předmětné oblasti a na hodnocení důležitosti výuky této problematiky na školách. Odpovědi pedagogů tohoto tematického bloku sloužily k doplnění názorů, zkušeností či připomínek respondentů vztahujících se k dané problematice.

Dotazník pro ředitele obsahoval 19 otázek. V dotazníku byla kombinace otevřených a uzavřených otázek. Prvních 6 otázek sloužilo k získání potřebných informací pro charakteristiku zkoumaného souboru. Druhá část dotazníku byla zaměřena na otázky, které se zabývaly vlastním názorem ředitelů škol na území Jihočeského kraje.

Výsledky dotazníkového šetření byly vyhodnoceny pomocí programu Excel ze softwarového balíku Microsoft Office. Hlavním cílem práce bylo zjistit informovanost pedagogů. Pro dobrou míru informovanosti jsem si stanovil hranici 75 % správných odpovědí.

Výsledky lze zhodnotit, jako velice zarážející. Dozvěděl jsem se, že většina pedagogických pracovníků nemá základní znalosti v problematice ochrana člověka za mimořádných událostí. Z toho důvodu by se chtěli nechat proškoleni formou

organizovaných školení. Tento zájem projevili i ředitelé, kteří si také myslí, že na jejich škole je dostatek pomůcek pro výuku jak normálních, tak i zdravotně postižených žáků. To nám ale vyvrátily odpovědi pedagogických pracovníků, kteří tvrdí opak. Jako výsledek lze tedy chápat, že současný stav výchovy a vzdělávání na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí je velice individuální a záleží pouze na přístupu pedagogického pracovníka. Neexistují totiž speciální výukové materiály nebo jednotný systém, který by všechny školy sjednotil a poskytl jim potřebné pomůcky.

Práce poskytuje náhled na problematiku výuky ochrany člověka za mimořádných událostí a vlastní názory pedagogických pracovníků na ní. Mé výsledky mohou být použity jako podklad pro další výzkumné šetření, neboť se domnívám, že by bylo vhodné některé pasáže více rozpracovat.

Výkon práce na speciálních školách pro zdravotně postižené s sebou nese řadu psychicky, ale i fyzicky náročných situací. Tyto situace pedagogičtí pracovníci a ředitelé zvládají velice obstojně. V této oblasti existuje mnoho škol, zaměřených speciálně na jedno zdravotní postižení, ale i takové, kde pracují s různě zdravotně postiženými.

Školní vzdělávací programy, a tedy i výuka tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí je potřebné přizpůsobit potřebám dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami tak, aby bylo dosahováno souladu mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi těchto žáků. V současné době školy používají k výuce řadu kompenzačních pomůcek odpovídající speciálním vzdělávacím potřebám žáků, avšak neexistují didaktické pomůcky, speciální učebnice (studijní materiály v Braillově písmu, nahrávky ve znakové řeči) v předmětné oblasti, které by svou formou a obsahem odpovídali potřebám zdravotně postižených osob.

Klíčová slova: osoby se zdravotním postižením, ochrana člověka za mimořádných událostí, vzdělávací programy, speciální školy, výukové materiály

Abstract

The aim of this thesis was to analyse the current state of upbringing and education in the field of human protection in emergency situations, with particular emphasis on persons with disabilities. For this purpose, there was implemented a questionnaire survey and there were created two questionnaires – a questionnaire for teaching staff at special schools and a questionnaire for their directors in the South Bohemia region.

The questionnaire for teaching staff comprised 37 questions and was organized into two thematic sections. The questionnaire was a combination of open and closed questions. The first seven questions were used to obtain the information needed to characterize the investigation file. The first block was focused on respondents' knowledge; questions were focused on the issues of the integrated rescue system, civil protection, first aid and questions of selected emergencies (floods, radiation accident, biological agents), then the knowledge of the recommended ways of behaviour in the development of selected incidents. The aim of the first block of the questionnaire was to find out the awareness of teachers. The second block was aimed at self-education in this field and the assessment of the importance of teaching these issues in schools. The replies of teachers of this thematic bloc served to complement the views, experiences and observations of respondents related to this issue.

The questionnaire for directors contained 19 questions. The questionnaire was a combination of open and closed questions. The first 6 questions were used to obtain the information needed to characterize the investigation file. The second part of the questionnaire focused on issues that dealt with school directors' own opinions in the South Bohemia region.

The results of the questionnaire were analysed using Excel from Microsoft Office software package. The main objective of this thesis was to determine the awareness of teachers. For good measure of awareness I set the limit of 75% correct answers.

Results can be assessed as very startling. I learned that most of the teaching staff haven't basic knowledge in the issues of personal safety in emergencies. For this reason,

they would like to educate themselves in the form of organized trainings. Directors, who also think that their schools have enough teaching aids for both normal and disabled students, also showed this interest. Although these answers were disproved by the teaching staff, who claim the opposite. As a result, it can be understood that the present state of education in the field of human protection in emergency is very individual and depends only on the approach of teaching staff. There are no special teaching materials and uniform system that would unite all schools and provide them with the necessary tools.

The thesis provides insight on teaching human protection in emergencies and the teaching staff's own opinions about it. My results can be used as a basis for further research investigation, because I think it would be appropriate to elaborate on some passages.

Performance of work at special schools for the disabled entails a number mentally, but also physically demanding situations. These situations teachers and directors manage very well. In this area there are many schools, specifically aimed at one disability, but also those that work with various disabilities.

School education programs and this teaching the topic of human protection in emergencies need to be adapted to the needs of children and students with special educational needs so as to achieve consistency between educational requirements and actual abilities of these pupils. Currently, schools use to teach a variety of assistive aids to address special educational needs of the pupils, but there are no didactical tools, special textbooks (study materials in Braille, sign language recordings) that would through its form and content reflect the needs of disabled persons.

Keywords: persons with disabilities, human protection in emergency situations, education programs, special schools, teaching materials

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 5.5.2015

.....

Tomáš Mazák

Poděkování

Rád bych zde poděkoval vedoucí bakalářské práce Ing. Mgr. Marii Charvátové za její odborné vedení a cenné rady, které mi poskytla při řešení dané problematiky. Dále děkuji všem ředitelům a pedagogickým pracovníkům speciálních škol na území Jihočeského kraje, kteří se podíleli na mém dotazníkovém šetření.

OBSAH

ÚVOD	10
1 TEORETICKÁ ČÁST	12
1.1 Informování obyvatelstva před vznikem mimořádné události	12
1.2 Informování obyvatelstva při vzniku mimořádné události.....	16
1.3 Současný stav výchovy a vzdělávání na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí	18
1.4 Výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných.....	18
1.4.1 Branná výchova.....	18
1.4.2 Současný stav	20
1.5 Výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí ve vzdělávací soustavě České republiky	21
1.5.1 Předškolní vzdělávání	21
1.5.2 Základní vzdělávání	22
1.5.3 Střední vzdělávání	22
1.6 Výchova a vzdělávání obyvatelstva na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí	23
1.6.1 Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR.....	23
2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	26
2.1 Výzkumná otázka.....	26
2.2 Metodika výzkumu.....	26
2.3 Charakteristika výzkumného souboru	28
2.3.1 Ředitelé speciálních škol na území Jihočeského kraje.....	29

2.3.2	Pedagogičtí pracovníci speciálních škol na území Jihočeského kraje	29
3	VÝSLEDKY	32
3.1	Výsledky rozhovorů vedených s řediteli speciálních škol na území Jihočeského kraje	32
3.2	Výsledky dotazníkové šetření pro pedagogické pracovníky speciálních škol na území Jihočeského kraje.....	43
3.2.1	Blok I.....	43
3.2.2	Blok II.	61
4	DISKUZE.....	73
4.1	Současný stav výchovy a vzdělávání zdravotně postižených osob na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí	73
4.2	Současný stav výchovy a vzdělávání pedagogického personálu na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí	76
4.3	Současný stav informovanosti pedagogického personálu na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí	78
5	ZÁVĚR	80
6	SEZNAM POUŽITÝCH LITERÁRNÍCH ZDROJŮ	83
7	PŘÍLOHY	86

ÚVOD

Výuka tematiky ochrana člověka za mimořádných událostí u dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami klade vysoké nároky na využívání vhodných výukových metod, používání vzdělávacích pomůcek, které odpovídají druhu a míře zdravotního postižení a zejména pak na informovanost pedagogických pracovníků. Se specifickými požadavky na výuku těchto osob se pedagogičtí pracovníci a ředitelé speciálních škol setkávají každý den a musí je náležitě řešit.

Tato problematika je velice diskutabilním tématem, protože většina výukových pomůcek nebo materiálů je velice drahá a tudíž pro řadu škol zcela nedostupná. Právě tyto školy musí doufat, že jim někdo poskytne finanční pomoc, aby byly schopny zajistit kvalitní a odpovídající materiály pro výuku dané problematiky.

Cílem bakalářské práce je provést rozbor současného stavu výchovy a vzdělávání občanů v oblasti ochrany obyvatelstva se zvláštním důrazem na postižené osoby.

Teoretická část práce obsahuje následující oblasti: informování obyvatelstva před vznikem mimořádné události, informování obyvatelstva při vzniku mimořádné události, současný stav výchovy a vzdělávání na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí, výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí, výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí ve vzdělávací soustavě České republiky, výchova a vzdělávání obyvatelstva na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí.

Ve výzkumné části se zabývám současným stavem výchovy a vzdělávání občanů na úseku ochrany obyvatelstva se zvláštním důrazem na postižené osoby. Z tohoto důvodu bylo realizováno dotazníkové šetření pro ředitele a pedagogické pracovníky speciálních škol na území Jihočeského kraje. Ve výsledcích shrnuji obdržené odpovědi formou grafů a v diskuzi je podrobně popisují.

Znalosti a vlastní názory ředitelů a pedagogických pracovníků speciálních škol byly zjišťovány pomocí dotazníkového šetření na patnácti školách na území Jihočeského kraje.

Výsledky dotazníkového šetření poukazují na nedostatečnou informovanost pedagogických pracovníků v oblasti ochrany člověka za mimořádných. V současné době školy nedisponují pomůckami a vzdělávacími materiály, které by byly přímo určené k výuce dané problematiky. Pro výuku zdravých i zdravotně postižených žáků se používají totožné výukové pomůcky a materiály, včetně samotných forem výuky.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Informování obyvatelstva před vznikem mimořádné události

Industrializace společnosti vede k zásadním změnám v sektorech zemědělství, výroby, těžby, dopravy a dalších hospodářských sektorů. S celkovým rozvojem hospodářství a zejména pak rozvojem průmyslu vzrůstá nebezpečí úniku nebezpečných látek do životního prostředí. Ustavičný rozvoj společnosti sebou přináší mnoho změn, které zapříčiňují rychlé zastarávání vzdělávacích obsahů i metod, kterými jsou tyto obsahy zprostředkovány. Informovanost obyvatelstva, kterou bylo možné před několika desítkami let považovat za dostatečnou z pohledu úspěšného zvládnutí životních situací, je dnes do značné míry nedostatečná.

Každý vyspělý stát by měl mít deklarován princip trvalého přístupu občanů k informacím a měl by podporovat účast veřejnosti tím, že vytvoří podmínky pro rozsáhlé zpřístupňování informací. Otázky mimořádných událostí je možné nejlépe řešit za účasti všech zainteresovaných občanů společně se zástupci mezinárodních organizací, nevládních organizací a průmyslových provozů.

Každý jednotlivec by měl mít náležitý přístup k informacím, které jsou důležité pro jeho bezpečnost, ochranu jeho života, zdraví a majetku. Princip přístupu veřejnosti k informacím by se měl uplatňovat ve všech oblastech, které umožní snížení rizik a zároveň tak zvýší bezpečnost obyvatelstva. Systém veřejného projednání návrhů bezpečnostních dokumentů a informování veřejnosti tak představuje účinný informační nástroj, který posiluje roli veřejnosti při rozhodování.

Dle § 22 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií zajišťuje příslušný krajský úřad projednání návrhů bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy a vnějšího havarijního plánu a jejich aktualizace, které je přístupné všem. Krajský úřad zasílá návrhy těchto dokumentů k vyjádření dotčeným orgánům veřejné správy a dotčeným obcím. Úkolem obce je oznámit veřejnosti, do 15 dnů ode dne obdržení

návrhů, kdy a kde lze do návrhů nebo jejich aktualizace nahlížet, činit si výpisy, opisy, popřípadě kopie. Veřejné nahlížení musí být umožněno po dobu 30 dnů ode dne oznámení. V této zákonem stanovené lhůtě může každá fyzická osoba nebo právnická osoba uplatnit písemné vyjádření. Krajský úřad následně zajišťuje zpřístupnění schváleného bezpečnostního programu, bezpečnostní zprávy, vnějšího havarijního plánu a konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie nebo jejich aktualizace veřejnosti. V souladu s § 23 tohoto zákona může provozovatel z návrhů, které budou zpřístupněny k veřejnému nahlížení, vypustit po projednání s krajským úřadem údaje, jejichž zveřejnění by mohlo vést k vyzrazení obchodního tajemství, utajovaných skutečností anebo zvláštních skutečností, z důvodů veřejné bezpečnosti nebo důvodů obrany státu. (1)

§ 25 tohoto zákona ukládá krajskému úřadu povinnost informování veřejnosti v zóně havarijního plánování o nebezpečí závažné havárie, včetně možného domino efektu, o preventivních bezpečnostních opatřeních, opatřeních na zmírnění dopadů a o žádoucím chování obyvatel v případě vzniku závažné havárie. Informují se osoby, které mají v zóně havarijního plánování místo bydliště, výkonu práce a podnikání. Krajský úřad tak však nečinní sám, ale je zde účast samotného provozovatele při zpracování informací pro obyvatelstvo. Po kterékoliv změně v objektu nebo zařízení, která ovlivňuje bezpečnost mimo objekt nebo zařízení, provádí krajský úřad aktualizaci informací, nejméně však jednou za 5 let. Aktuálnost informace se přezkoumává každé 3 roky. Ministerstvo vnitra stanovuje vyhláškou č. 256/2006 Sb., o podrobnostech systému prevence závažných havárií, rozsah a způsob informace a postup při zabezpečení informování veřejnosti v zóně havarijního plánování. Podrobnosti o obsahu informace určené veřejnosti v zóně havarijního plánování jsou stanoveny v příloze č. 7 této vyhlášky. (2)

V souladu s § 31 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) má fyzická osoba pobývající na území České republiky právo na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejího života, zdraví a majetku. (3)

Dle § 25 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, má každá fyzická osoba pobývající na území České republiky právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a na poskytnutí instruktáže a školení ke své činnosti při mimořádných událostech. (4)

Hasičský záchranný sbor kraje v souladu s § 12 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů „seznamuje ostatní obce, právnické a fyzické osoby ve svém správním obvodu s charakterem možného ohrožení obyvatel s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi.“ Obecní úřad dle § 15 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů „seznamuje právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva. Za tímto účelem organizuje jejich školení.“ Dle § 23 odst. 1 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů „Pokud krajský úřad zahrne do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu konkrétní právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu, je tato povinna zajistit vůči svým zaměstnancům dotčeným předpokládanou mimořádnou událostí opatření uvedená v § 24 odst. 1 písm. b) tohoto zákona. Osoba je povinna vůči svým zaměstnancům zajistit, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních, varování, evakuaci, popřípadě ukrytí, organizování záchranných prací, organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci.“ (4)

Způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních a způsobu jejich provedení je stanoven vyhláškou Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Informování zabezpečuje obecní úřad a zaměstnavatel. K tomu využívají informace poskytnuté zejména hasičským záchranným sborem kraje. Informování se uskutečňuje zejména prostřednictvím hromadných informačních prostředků, letáků a informačních brožur, demonstrací činnosti složek integrovaného záchranného systému, nebo besed s obyvatelstvem. § 5 stanovuje obsah informování, jedná se zejména o údaje o zdrojích

rizik vzniku mimořádných událostí a s tím souvisejících preventivních opatřeních; činnosti a přípravě integrovaného záchranného systému na řešení mimořádných událostí; opatřeních ochrany obyvatelstva, zejména o varování, evakuaci, ukrytí, individuální ochraně a nouzovém přežití; sebeochraně a poskytování vzájemné pomoci a organizaci humanitární pomoci. (5)

Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky v souladu s § 24 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, na úseku požární ochrany *„stanoví zaměření preventivně výchovné, propagační a ediční činnosti na úseku požární ochrany a podílí se na jejím zabezpečování.“* Hasičský záchranný sbor kraje dle § 26 *„zabezpečuje preventivně výchovnou, propagační a ediční činnost na úseku požární ochrany podle zaměření stanoveného ministerstvem.“* Obec dle § 29 na úseku požární ochrany v samostatné působnosti organizuje preventivně výchovnou činnost. Podle § 75 odst. občanská sdružení*, veřejně prospěšné organizace a jiné orgány a organizace působící na úseku požární ochrany *„pomáhají při plnění úkolů na úseku požární ochrany zejména tím, že podílejí se na činnosti směřující k předcházení požárům, zejména na preventivně výchovné činnosti mezi občany a mládeží (6)*

*Nové úpravy v zákoně č. 89/2012 Sb. vedly k transformaci občanských sdružení do nově upravených forem právnických osob. Tato transformace se neprotáhla do zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

1.2 Informování obyvatelstva při vzniku mimořádné události

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ukládá povinnost Ministerstvu vnitra zajišťovat a provozovat jednotný systém varování a vyrozumění, stanovovat způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních, způsobu a době jejich provedení. (4)

Na území České republiky je vybudován jednotný systém varování a vyrozumění, který slouží k varování obyvatelstva a poskytnutí tísňových informací o hrozící nebo nastalé mimořádné události. Dle § 6 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, se jedná o technicky, provozně a organizačně zabezpečený systém vyrozumívacími centry, telekomunikačními sítěmi a koncovými prvky varování a vyrozumění. Tísňovou informací se rozumí sdělení o bezprostředním nebezpečí vzniku nebo již nastalé mimořádné události a o opatřeních k ochraně obyvatelstva. K poskytování tísňové informace se využívají koncové prvky varování, pokud jsou vybaveny modulem pro vysílání hlasové informace, a všech hromadných informačních prostředků. Tísňová informace je předávána bezodkladně po vyhlášení varovného signálu „Všeobecná výstraha“. (5)

Dle § 32 zákona o integrovaném záchranném systému je uložena povinnost všem provozovatelům hromadných informačních prostředků, včetně televizního a rozhlasového vysílání, neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit tísňové informace potřebné pro záchranné a likvidační práce. Činní tak bez nároku na náhrady nákladů a na základě žádosti operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému. (4)

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) ukládá provozovateli televizního nebo rozhlasového vysílání povinnost bez náhrady nákladů na základě žádosti orgánů krizového řízení neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit informace o vyhlášení krizových stavů a nařízených krizových opatřeních při krizových stavech. (3)

Dále pak zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů v § 32 ukládá provozovateli vysílání povinnost poskytnout v naléhavém veřejném zájmu státním orgánům a orgánům územní samosprávy na jejich žádost nezbytný vysílací čas pro důležitá a neodkladná oznámení v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, stavu ohrožení státu, válečného stavu, nebo opatření na ochranu veřejného zdraví. Odpovědnost za obsah vysílaných oznámení má osoba, které byl vysílací čas poskytnut. (7)

Hasičský záchranný sbor kraje dle § 15 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů „*seznamuje obce a právnické nebo fyzické osoby na jejich žádost s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení.*“ Obecní úřad dle § 21a zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů „*seznamuje právnické a fyzické osoby způsobem v místě obvyklým s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení.*“ (3)

Hlásná povodňová služba v souladu se zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), zabezpečuje informace povodňovým orgánům pro varování obyvatelstva v místě očekávané povodně a v místech ležících níže na vodním toku. Dále informuje povodňové orgány a účastníky ochrany před povodněmi o vývoji povodňové situace a předává zprávy a hlášení potřebná k jejímu vyhodnocování a k řízení opatření na ochranu před povodněmi. Hlásnou povodňovou službu organizují povodňové orgány obcí a povodňové orgány pro správní obvody obcí s rozšířenou působností a podílejí se na ní ostatní účastníci ochrany před povodněmi. Zákon ukládá povinnost vlastníkům vodních děl vzdouvajících vodu neprodleně oznámit nebezpečí vzniku zvláštní povodně příslušným povodňovým orgánům, Hasičskému záchrannému sboru České republiky a v případě nebezpečí z prodlení i povinnost varovat bezprostředně ohrožené fyzické a právnické osoby. (8)

1.3 Současný stav výchovy a vzdělávání na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí

Výchova je proces začlenění člověka do společnosti pomocí určených a cílených metod. Tyto postupy by se měly aplikovat již od útlého věku za pomoci rodičů nebo blízkých příbuzných, později do nich zasahují i učitelé a vychovatelé. Pojem vzdělání je chápán jako výsledek, tedy jako určitý dosažený stav rozvinutosti člověka (průběžný či konečný stav založený na ukončení některého stupně vzdělávacích institucí). (9, 10)

1.4 Výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných

1.4.1 Branná výchova

Jako jedna z prvních zmínek o branné výchově pochází z roku 1920 (zákon o Branné výchově).

V roce 1933 nastal průlom. Zájem o vyučování branné výchovy projevíly i tělovýchovné organizace jako například Sokol a další sportovní svazy.

Hlavním smyslem tohoto předmětu v této nelehké době bylo bránit svou vlast, tudíž zvýšit i svou fyzickou kondici a technickou připravenost.

V roce 1935 byl vydán výnos Ministerstva školství o výchově žáků národních škol k brannosti, zaměřený zejména na fyzickou a mravní přípravu, život v přírodě a vědomostech o vlastním bezpečí. Branná výchova tedy zasáhla téměř všechny předměty. Dotace hodin byla pro všechny žáky povinná po celou školní docházku.

Snahou bylo nevidět brannou výchovu jen jako vyučování militarizace, ale především jako demokracii.

Po roce 1938 Ministerstvo školství odvolalo a zrušilo všechny směrnice a vyhlášky o Branné výchově z důvodu přítomnosti druhé světové války. Po roce 1945 se předmět znovu objevil na všech stupních škol.

Po konci druhé světové války byla připravována Branná výchova jako samostatný předmět, ale tento návrh se nezavedl. Byla opět realizována v tělesné výchově a tělovýchovných spolcích.

Až v roce 1951 se stává branná výchova silnějším předmětem z důvodu socialistické ideologie. Byla rozšířena o střeleckou, zdravotnickou a bojovou přípravu. Měla také větší týdenní dotaci hodin. Praktické vyučování probíhalo dvakrát až čtyřikrát ročně. V roce 1953 se stala branná výchova jen zájmovou činností a pro žáky byla volitelná. Dalším aspektem, že kvalita výuky v této problematice klesala, byl ten, že na školách vyučovaly převážně ženy, které nebyly dostatečně informované a kvalifikované.

V roce 1959 byl zaveden kurz s dotací osmnácti hodin, který byl povinný pro žáky osmých a devátých tříd. Na přelomu let 1971/72 byla zavedena branná výchova s dotací jedné hodiny týdně, která byla povinná pro žáky 6. - 9. tříd. Avšak přerušované vyučování snižovalo efektivitu a kvalitu a proto se branná výchova v letech 1976/1977 zavedla povinná pro žáky 7. a 8. ročníku s dotací jedné hodiny týdně, ale s tím rozdílem, že byla celoročně. V roce 1989 se tento předmět zavedl jako samostatný na středních školách, ale na základních školách se vyučovala pouze jako více oborový vyučovací předmět. V osmdesátých letech si žáci osvojovali brannou výchovu hlavně v oblasti ochrany proti škodlivým látkám, ve zdravotnických výcvicích a základech topografie. K vyučování se používala branná cvičení školy a branné kurzy. Dalšími formami byly zeměpisné vycházky do přírody v hodinách tělesné výchovy (do nichž se zahrnovaly i lyžařské a plavecké výcviky).

Školní předměty byly rozdělené na všeobecně branné, zprostředkované a přímé. Do první skupiny patřily předměty, které neměly přímý vztah k brannosti. Do druhé patřily předměty, které k ní vztah měly, ale jen okrajově (dějepis, zeměpis, přírodopis atd.) Do třetí skupiny patřily předměty nebo spíše jen některá vyučovaná látka, která měla přímý vztah s branností (dějepis-válečné dějiny atd.)

V procesu tělesné výchovy se žáci učili snášet bolest, učili se nebojácnosti a bojovnosti. Jednou z nejdůležitějších forem školní branné výchovy byla zmiňovaná branná cvičení. Měla ukázat charakter a připravenost školy jako celku. Realizovala se zde příprava žáků a pedagogů na mimořádné události. Probíhala dvakrát ročně - v zimě a v létě, v normálních vyučovacích dnech. Cvičení trvalo čtyři až pět hodin a bylo povinné pro všechny žáky.

Probíhala při nich výuka sebeobranu, schopnost pomoci jiným žákům, činnosti civilní ochrany a činnosti spojené s dopravní výukou.

1.4.2 Současný stav

Je velice důležité zdůraznit, že ochrana člověka za mimořádných událostí se dostala do osnov základních, středních a vyšších odborných škol v rozsahu minimálně 6 vyučovacích hodin ročně.

Obsah je zaměřen na ochranu života a zdraví za mimořádných událostí nebo krizových stavů (zemětřesení, povodně, sesuvy půdy, úniky látek, požáry a tak dále). Tento předmět by měl žáky naučit, jak chránit nejen sebe, ale i ostatní. K této tématice vydalo Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR metodickou příručku pro pedagogy, výukové filmy pro žáky a zajistilo jejich distribuci do každé základní a střední školy v České republice.

MŠMT v roce 2004 schválilo nové vyučovací metody výuky žáků od 3 do 19 let. Předmět ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí se stal součástí vzdělávacích plánů základních, středních, gymnazijních a středních odborných škol.

V lednu 2013 byly schváleny upravené rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělání. Tyto programy vstoupily do platnosti v akademickém roce 2013/2014. (11, 12, 13)

1.5 Výchova a vzdělávání dětí, žáků a studentů na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí ve vzdělávací soustavě České republiky

Vzdělávací soustava, školy a školská zařízení a jejich právní postavení jsou stanoveny zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění. Dle školského zákona vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení. Rozeznáváme následující druhy škol mateřská škola; základní škola; střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště); konzervatoř; vyšší odborná škola; základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky. Podpůrné a další doplňující vzdělávání ve školách, včetně ústavní a ochranné výchovy, popřípadě preventivně výchovné péče ve školách jsou souhrnně označovány jako tzv. školské služby, které poskytují školská zařízení. Druhy školských zařízení jsou zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků; školská poradenská zařízení; školská zařízení pro zájmové vzdělávání; školská účelová zařízení; školská výchovná a ubytovací zařízení; zařízení školního stravování; školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči. (14)

1.5.1 Předškolní vzdělávání

Hasičský záchranný sbor České republiky začal více spolupracovat s mateřskými školami, kde se děti dozvídají základní pravidla bezpečného chování. V roce 2013 se výuce věnovalo většina Hasičských záchranných sborů ČR, kteří proškolili 173 mateřských škol s 10 900 žáky, tj oproti roku 2012 dvakrát více (5200 dětí v roce 2012). Školení se podrobuje čím dál více mateřských škol a to hlavně ve hlavním městě Praze, kde bylo proškoleny 3515 žáků. (15, 16)

1.5.2 Základní vzdělávání

Postupem času dochází k doplnění problematiky „Ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí“ do jednotlivých oblastí vzdělávacího programu, podle kterých se dále vyučuje. Problematika je začleněna v 7 z 9 oblastí (Cizí jazyk, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce). (17)

1.5.3 Střední vzdělávání

Ministerstvo vnitra-Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR navázalo v roce 2013 spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Uskutečnilo se několik společných sezení, na kterých se domlouvaly postupy pro rok 2014. V první řadě se zpracovávala metodická příručka pro pedagogy a postupně bude docházet ke kontrole vzdělávacích programů.

Pro rozvoj vzdělávání v mateřských, základních a středních školách se neustále rozvíjí spolupráce s Hasičským záchranným sborem ČR, zejména formou doplňkových akcí, které dopomáhaly k rozvoji v této oblasti. V roce 2013 proběhlo v České republice 363 akcí, do kterých se aktivně zapojilo 40 357 žáků. Exkurze u Hasičského záchranného sboru ČR využívá čím dál více škol, kde se po teorii mohou prakticky seznámit s problematikou Hasičského záchranného sboru ČR. V roce 2013 se těchto exkurzí zúčastnilo 110 000 žáků. Současně s exkurzemi provozuje Hasičský záchranný sbor ČR multimediální učebny, které jsou určeny ke vzdělávání nejen žáků, ale i pedagogů. (18)

1.6 Výchova a vzdělávání obyvatelstva na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí

Pro ochranu života a zdraví je informovaný, problematiky znalý občan základním pilířem. Za nejvíce problematickou oblast výchovy a vzdělávání lze považovat skupinu obyvatelstva, kterou tvoří zejména pracovně aktivní obyvatelstvo, senioři, matky s dětmi, postižené osoby. Jedná se o osoby, na které nelze účelně apelovat ve školském systému a způsob předávání informací je náročnější nejen z pohledu realizace. Existuje celá řada faktorů, která proces výchovy a vzdělávání těchto skupin obyvatelstva komplikuje, jedná se zejména o nedostatek času obyvatelstva na aktivity spojené s výchovou a vzděláváním v předmětné oblasti, demotivovaný a skeptický postoj k získávání informací, přehlcenost různými komerčními informacemi apod.

1.6.1 Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru ČR

Na úseku informování a vzdělávání občanů se podílí celá škála subjektů a orgánů, jak je uvedeno v kapitole 1.1. Významnou a nenahraditelnou roli na úseku výchovy a vzdělávání občanů však zastává Hasičský záchranný sbor ČR a hasičský záchranný sbor kraje.

Preventivně výchovná činnost zahrnuje širokou oblast působení, spadá sem zejména spolupráce s médii (televizní, rozhlasové stanice, tiskoviny); vydávání výukových materiálů; pořádání dnů otevřených dveří na stanicích včetně praktických ukázek; předváděcí akce; besedy ve školách a přednášky pro širokou veřejnost. (17)

K podpoře vzdělávání realizuje Hasičský záchranný sbor ČR mnoho projektů. Vedle menších akcí může přijít obyvatelstvo do styku i s těmi většími, jako jsou například:

- **Projekt „Záchranný kruh“**

Jedná se o činnost neziskové organizace, která sdružuje složky integrovaného záchranného systému a další instituce. Cílem tohoto projektu je neustálý vývoj v oblasti informování, vzdělávání obyvatelstva a prevence v oblastech běžných rizik a mimořádných událostí. Významnou oblast jejich činnosti zaujímá tvorba vzdělávacích materiálů pro pedagogy a jejich žáky, dále pomůcky pro záchranáře a jejich preventivně výchovnou činnost, organizují vzdělávací akce, provozují bezpečnostní informační systém pro kraje a obce České republiky, realizují preventivně výchovnou činnost pro veřejnost atd. (19)

- **Projekt „HASÍK CZ“**

Projekt je zaměřen na výchovu dětí základních škol v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Tyto vědomosti se jim vštěpují pomocí různých besed a výukových materiálů. Hlavní prioritou je podnítit vztah dětí k dané problematice, naučit je, jak se vyhnout vzniku mimořádných událostí, dále je učí základním principům ochrany obyvatelstva a první pomoci. Podstatou celého projektu je vzájemná důvěra a komunikace, kterou zajišťují speciálně proškolení zaměstnanci Hasičského záchranného sboru ČR. (20)

- **Projekt „SENSEN“**

Projekt „SENSEN“ senzační senioři vznikl v Nadaci Charty 77 / Konto Bariéry jako reakce na demografický vývoj v naší zemi. Projekt se zabývá celou škálou otázek seniorů. Jednou z nich je bezpečnost a ochrana zdraví. V roce 2014 se v rámci tohoto projektu realizovala rozsáhlá osvěta formou přednášek a besed, které realizovaly univerzity třetího věku. Tato forma přípravy probíhala na celém území České republiky. (21)

- **Příprava a vzdělávání specifických skupin obyvatelstva**

Bezdomovci jsou objektem hasičského zájmu zejména z důvodu nárůstu počtu malých požárů související s jejich činností. Oblast požární prevence u této skupiny obyvatelstva lze považovat za novodobý fenomén. Terénní práci neprovádí příslušníci Hasičského záchranného sboru ČR, nýbrž terénní pracovníci (dobrovolníci nebo zaměstnanci neziskových nebo jiných organizací). Příslušníci Hasičského záchranného sboru ČR zajišťují osvětu, školení terénních pracovníků, tvorbu informačních letáků a získávají zpětnou vazbu o tom, zda bezdomovci reagují na rady terénních pracovníků, a zda tato činnost přispívá ke snížení počtu požárů. (22)

- **Informování občanů regionálními tiskovinami, rozhlasovými a televizními stanicemi**

I v dnešní době realizuje Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR spolupráci s médii. V roce 2014 spolupracovali s 58 radiovými stanicemi, 39 televizními stanicemi a se 408 médii v tištěné podobě. Tento zdroj informací se stává více a více populárnějším a sleduje ho čím dál větší množství diváků s velkou oblibou. (23)

- **Jednorázové akce pro veřejnost**

Hasičské záchranné sbory krajů organizují jednorázové přednášky nebo předváděcí akce, kde diváky seznamují s jejich činností, technikou, ale i se zásadami chování v případě různých mimořádných událostí. Mezi největší akce patří Den záchranářů v Karlových Varech, Dny NATO v Ostravě a akce typu „Den IZS“, které se konají po celé České republice téměř celý rok. (23)

2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

2.1 Výzkumná otázka

Znění výzkumné otázky: „*Jaký je současný systém výchovy a vzdělávání zdravotně postižených občanů v oblasti ochrany obyvatelstva?*“

2.2 Metodika výzkumu

Cílem práce bylo analyzovat současný stav výchovy a vzdělávání občanů (respektive dětí, žáků a studentů) v oblasti ochrany obyvatelstva se zvláštním důrazem na postižené osoby. Za tímto účelem bylo realizováno dotazníkové šetření, kdy byly vytvořeny dva dotazníky, a to dotazník pro pedagogický personál speciálních škol a dotazník pro jejich ředitele na území Jihočeského kraje.

Dotazník pro pedagogický personál (Příloha A) obsahoval 37 otázek a byl uspořádán do dvou tematických bloků. V dotazníku byla kombinace otevřených a uzavřených otázek. Prvních sedm otázek sloužilo k získání potřebných informací pro charakteristiku zkoumaného souboru. Blok první byl zaměřen na znalost respondentů, otázky byly zaměřené na problematiku integrovaného záchranného systému, ochrany obyvatelstva, otázky první pomoci a vybraných mimořádných událostí (povodeň, radiační havárie, biologické agens), dále pak na znalost doporučených způsobů chování při vzniku vybraných mimořádných událostí. Cílem prvního bloku dotazníku bylo zjistit informovanost pedagogických pracovníků.

Stěžejní ukazatelé pro testování znalostí pedagogů jsou následující: pro oblast ochrany obyvatelstva (Blok I. otázka č. 1 - 4 Přílohy A; znalost varovných signálů

určených pro varování obyvatelstva při mimořádné události a způsob jejich provádění); pro oblast integrovaného záchranného systému (Blok I. otázka č. 5 - 8 Přílohy A; znalost čísla linky Evropského tísňového volání, významu a složení integrovaného záchranného systému, zákona upravující činnost složek integrovaného záchranného systému); pro oblast první pomoci (otázka č. 9 - 10 Přílohy A; znalost doporučených způsobů chování při kolapsovém stavu a správné frekvence stlačení hrudní kosti při masáži srdce); pro oblast povodní (otázka č. 11 - 12 Přílohy A; znalost příčin povodní na území České republiky a stupňů povodňových aktivit); pro oblast vzniku radiační havárie (otázka č. 13 - 14 Přílohy A; znalost ochranných opatření provádění v zóně havarijního plánování, zejména významu jódové profylaxe); pro oblast B-agens (otázka č. 15 – 16 Přílohy A; znalost projevů hemoragických horeček a klinických projevů pravých neštovic) a pro oblast chemických látek (otázka č. 17 – 18 Přílohy A; znalost největší hrozby chemických látek v závislosti na jejich skupenství a využití amoniaku, jako potenciální hrozby).

Blok druhý byl zaměřen na sebevzdělávání v předmětné oblasti (Blok II. Otázka č. 1 – 2 Přílohy A), na sebehodnocení (Blok II. otázka č. 4 Přílohy A) a na hodnocení důležitosti výuky této problematiky na školách (Blok II. otázka č. 6 a 8 Přílohy A). Odpovědi pedagogů tohoto tematického bloku sloužily k doplnění názorů, zkušeností či připomínek respondentů vztahujících se k dané problematice.

Cílem druhého bloku dotazníku určeného pro pedagogy bylo zodpovědět zadanou výzkumnou otázku „*Jaký je současný systém výchovy a vzdělávání zdravotně postižených občanů v oblasti ochrany obyvatelstva?*“ Cílem bylo zjistit zajišťovaný rozsah výuky tematiky Ochrana člověka za mimořádných událostí ve speciálních školách na území Jihočeského kraje, hodnocení vybavenosti školy pomůckami k výuce dané problematiky vlastní názory pedagogů na výuku předmětné problematiky a zejména pak na výukové materiály určené k výuce tematiky Ochrana člověka za mimořádných událostí a používání výukových metod ve vztahu ke zdravotně postiženým.

Dotazník pro ředitele (Příloha B) obsahoval 19 otázek. V dotazníku byla kombinace otevřených a uzavřených otázek. Prvních 6 otázek sloužilo k získání potřebných informací pro charakteristiku zkoumaného souboru. Ačkoliv byl předem vytvořen dotazník, který měl pevně danou strukturu a předem stanovený seznam otázek, tak s řediteli škol byly dotazníky vyplňovány formou osobní dotazování face-to-face tzn. metodou Paper And Pen Interviewing. (31-45)

Druhá část dotazníku byla zaměřena na otázky, které se zabývaly vlastním názorem ředitelů škol na území Jihočeského kraje. Otázka č. 6 Přílohy B zjišťovala roční hodinovou dotaci předmětu Ochrana člověka za mimořádných událostí; otázky č. 8 – 9 vlastní názor na dostatečnost pomůcek, které pedagogičtí pracovníci dané školy pro zdravotně postižené osoby využívají; otázky č. 10 – 11 na výukové materiály určené k výuce tematiky Ochrana člověka za mimořádných událostí a používání výukových metod ve vztahu ke zdravotně postiženým; otázky č. 12 – 13 o školení pedagogických pracovníků, jejich dostatečnosti a uvítání dalšího proškolení; otázka č. 14 zjišťovala, jestli školy provádí nácviky a cvičení, které dopomáhají ve výuce ochrany člověka za mimořádných událostí.

Výsledky dotazníkového šetření byly vyhodnoceny pomocí programu Excel ze softwarového balíku Microsoft Office. Hlavním cílem práce bylo zjistit informovanost pedagogů. Pro dobrou míru informovanosti jsem si stanovil hranici 75 % správných odpovědí. Výsledky jsou zhodnocené formou grafů.

2.3 Charakteristika výzkumného souboru

V Jihočeském kraji se nachází 21 škol, které zajišťují výchovu a vzdělávání zdravotně postižených osob. Za účelem realizace dotazníkového šetření byly osloveny všechny tyto školy, k samotnému šetření však přistoupilo pouze 15 z nich. Jednalo se o tyto školy: Základní škola praktická Třeboň; Základní škola Zlatá stezka Prachatice; Základní škola Blatná; Mateřská škola, základní škola a škola speciální

a praktická Diakonie – Soběslav; Mateřská, základní a praktická škola Trhové Sviny; Mateřská a základní škola, poskytovatel sociálních služeb Kaňka Tábor; Mateřská a základní škola speciální Tábor; Základní škola speciální Opařany; Základní škola logopedická Týn n. Vltavou; Mateřská, základní a praktická škola Strakonice; Základní škola praktická a speciální Písek; Mateřská, základní a praktická škola při centru ARPIDA s.r.o.; Dětský domov a základní praktická škola Horní Planá; Mateřská škola pro zrakově postižené České Budějovice; Základní škola praktická Kaplice.

2.3.1 Ředitelé speciálních škol na území Jihočeského kraje

Celkem byl proveden rozhovor s 15 dotázanými řediteli vybraných škol, rozhovoru se účastnili všichni oslovení ředitelé. (31-45)

Přehled oslovených škol respektive jejich ředitelů odpovídá osloveným školám uvedených v Tabulce 1.

Výzkumný soubor tvořili muži (20 %) a ženy (80 %) v různém věkovém zastoupení (nejvíce však 45 let a více) a vzděláním (všichni ředitelé měli vysokoškolské – magisterské vzdělání - 100 %). Na otázku, *jestli pedagog vyučující „Ochranu člověka za mimořádných událostí“ má na starosti i výuku jiných předmětů? Uveďte kterých:*“ ředitelé odpovídali jen zřídka. Nejvíce zastoupené předměty byly: matematika, fyzika, český jazyk, tělesná výchova a přírodní vědy.

2.3.2 Pedagogičtí pracovníci speciálních škol na území Jihočeského kraje

Celkem bylo rozdáno 300 dotazníků pro pedagogy (100 %) a jejich návratnost byla 190 (63 %). Přehled rozdaných a vrácených dotazníků pro pedagogy dle oslovené školy

je zřehledněn v Tabulce 1. K následnému zpracování a interpretaci výsledků byly použity všechny navrácené dotazníky.

Výzkumný soubor tvořili muži (26%) a ženy (74%) v různém věkovém zastoupení (nejvíce však 45 a více let - 46 %), s různou délkou praxe (nejvíce však 26 a více let – 42 %) a vzděláním (nejvíce bylo zastoupeno vysokoškolské – magisterské, dále vysokoškolské – bakalářské, středoškolské s pomaturitní s PSS, vyšší odborné – diplomovaný specialista a jako poslední středoškolské s maturitní zkouškou). Na otázku „Jaká je Vaše aprobace?“ pedagogičtí pracovníci odpovídali jen zřídka. Nejvíce zastoupené odpovědi byly: speciální pedagogika, vychovatel/ka, přírodní vědy, tělesná výchova.

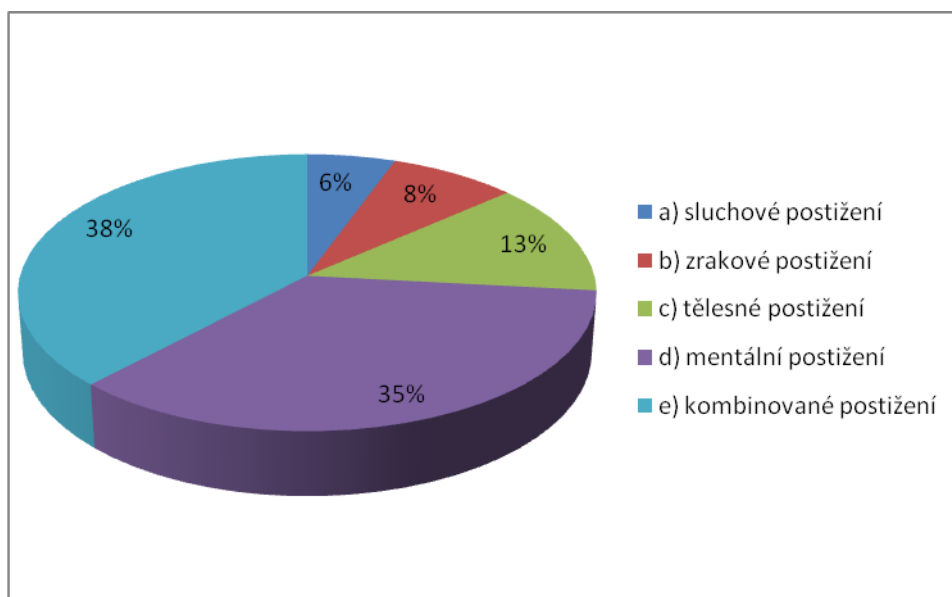
Tabulka 1 Přehled rozdaných a vrácených dotazníků pro pedagogické pracovníky

Škola	Pedagogický personál		Počet dětí, žáků a studentů navštěvující tuto školu	Maximální kapacita zařízení
	Počet rozdaných dotazníků (ks)	Počet vrácených dotazníků (ks)		
Základní škola praktická Třeboň	20	11	25	45
Základní škola Zlatá stezka Prachatice	20	12	56	75
Základní škola Blatná	20	10	16	20
Mateřská škola, základní škola a škola speciální a praktická Diakonie-Rolníčka Soběslav	20	14	75	90

Mateřská, základní a praktická škola Trhové Sviny	20	7	56	120
Mateřská a základní škola, poskytovatel sociálních služeb Kaňka Tábor	20	17	49	49
Mateřská a základní škola speciální Tábor	20	13	80	150
Základní škola speciální Opařany	20	13	110	134
Základní škola logopedická Týn n. Vltavou	20	11	45	45
Mateřská, základní a praktická škola Strakonice	20	18	126	200
Základní škola praktická a speciální Písek	20	14	80	150
Mateřská, základní a praktická škola při centru ARPIDA s.r.o	20	16	100	120
Dětský domov a základní praktická škola Horní Planá	20	13	63	90
Mateřská škola pro zrakově postižené České Budějovice	20	11	60	60
Základní škola praktická Kaplice	20	10	46	71

3 VÝSLEDKY

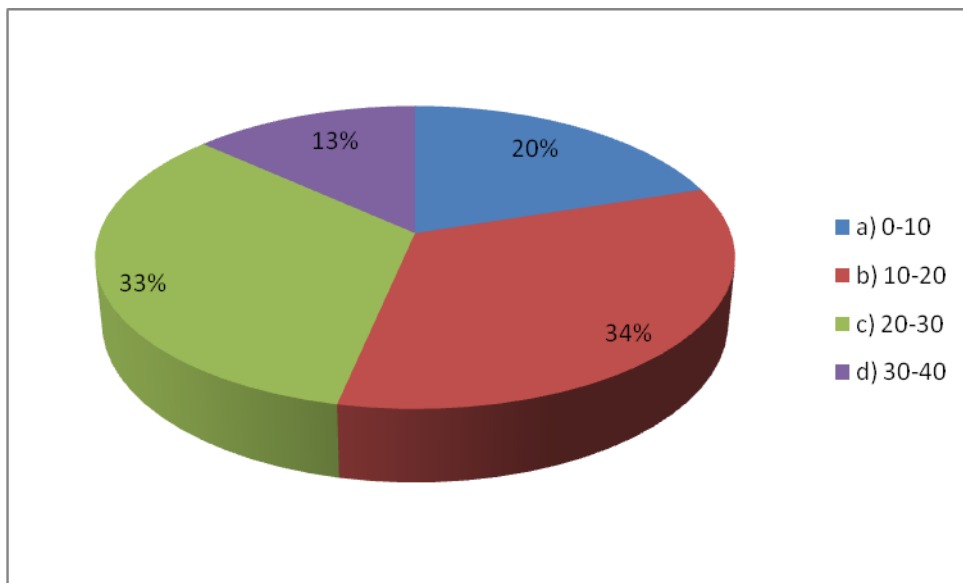
3.1 Výsledky rozhovorů vedených s řediteli speciálních škol na území Jihočeského kraje

Graf 1 Rozdělení žáků podle zdravotního postižení

Graf 1 zobrazuje počet dětí, žáků a studentů, kteří navštěvují školy pro zdravotně postižené v závislosti na druhu zdravotního postižení.

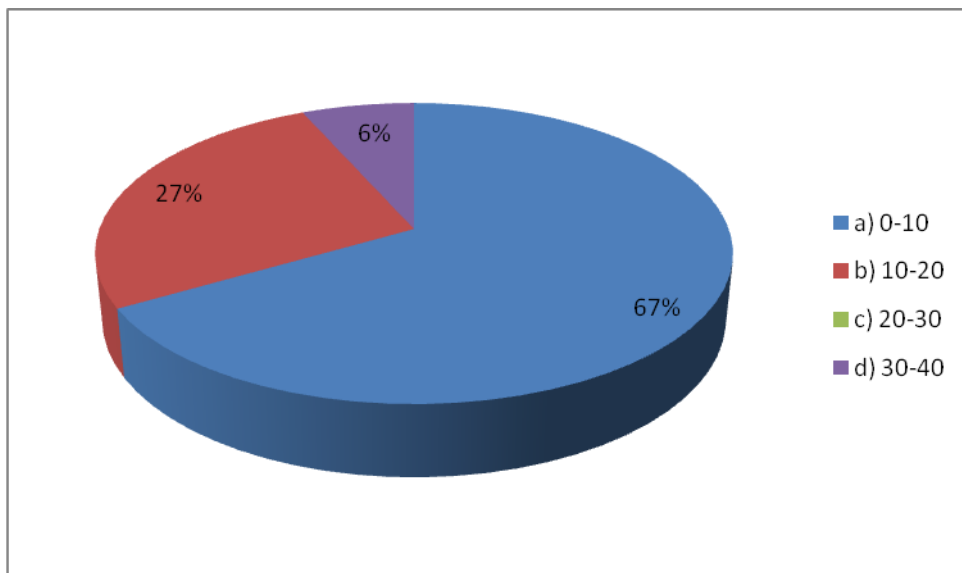
Z celkového počtu 1083 odpovědí (100 %) byla označena možnost *a) sluchové postižení* 6 % (66), možnost *b) zrakové postižení* 8 % (87), možnost *c) tělesné postižení* 13 % (141), možnost *d) mentální postižení* 35 % (378), možnost *e) kombinované postižení* 38 % (411).

Graf 2 Počet pedagogických pracovníků pro dané zařízení

Graf 2 zobrazuje celkový počet pedagogů, kteří vyučují na školách pro zdravotně postižené osoby.

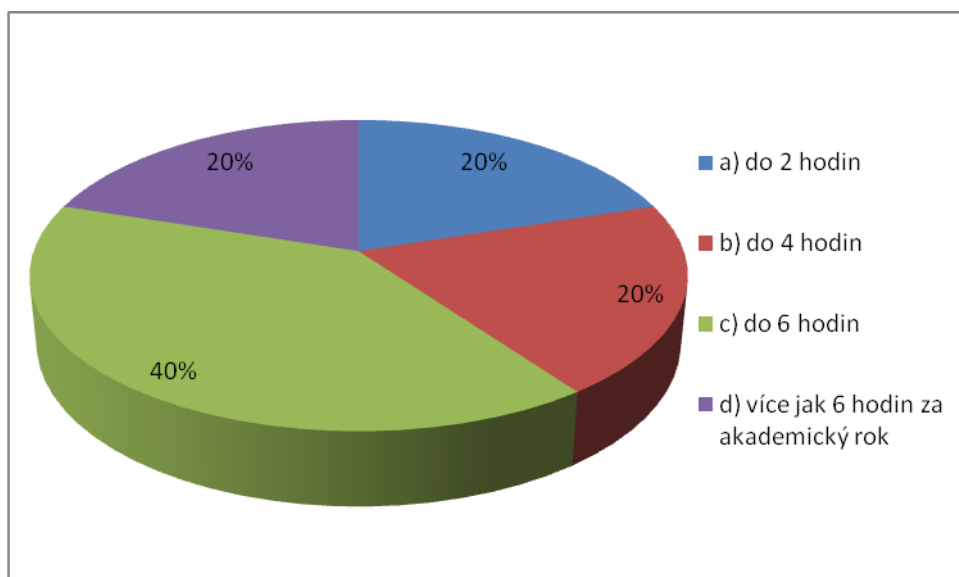
Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a*) 0 – 10 20 % (3), možnost *b*) 10 – 20 34 % (5), možnost *c*) 20 - 30 33 % (5) a možnost *d*) 30 – 40 13 % (2).

Graf 3 Počet pedagogických pracovníků zajišťujících výuku ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf 3 zobrazuje celkový počet pedagogů, kteří vyučují na školách pro zdravotně postižené osoby předmět ochrana člověka za mimořádných událostí.

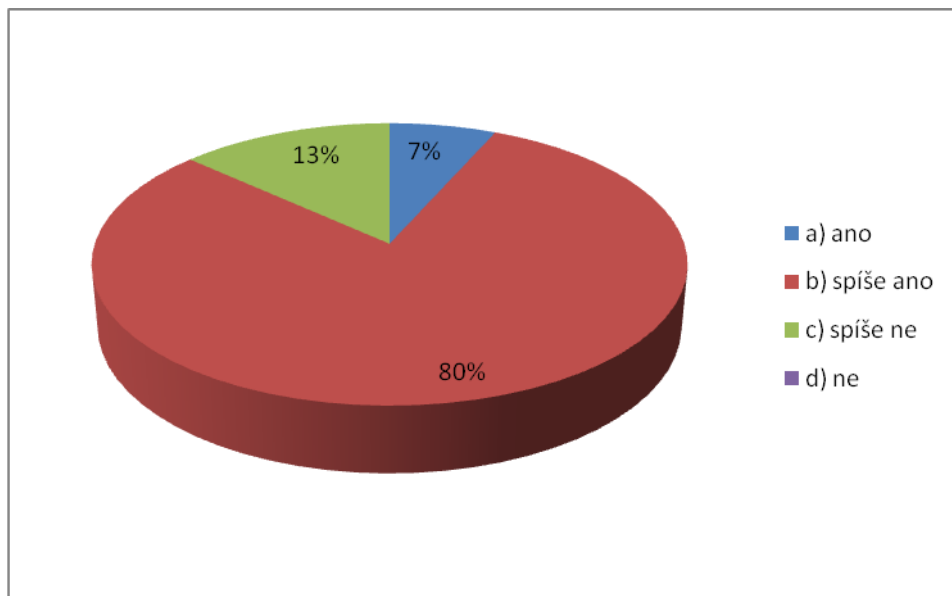
Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a) 0-10 pedagogických pracovníků* 67 % (10), možnost *b) 10 – 20 pedagogických pracovníků* 27 % (4), možnost *c) 20 – 30 pedagogických pracovníků* 0 % (0) a možnost *d) 30 – 40 pedagogických pracovníků* 6 % (1).

Graf 4 Dotace hodin předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf 4 zobrazuje celkovou dotaci hodin předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí za akademický rok.

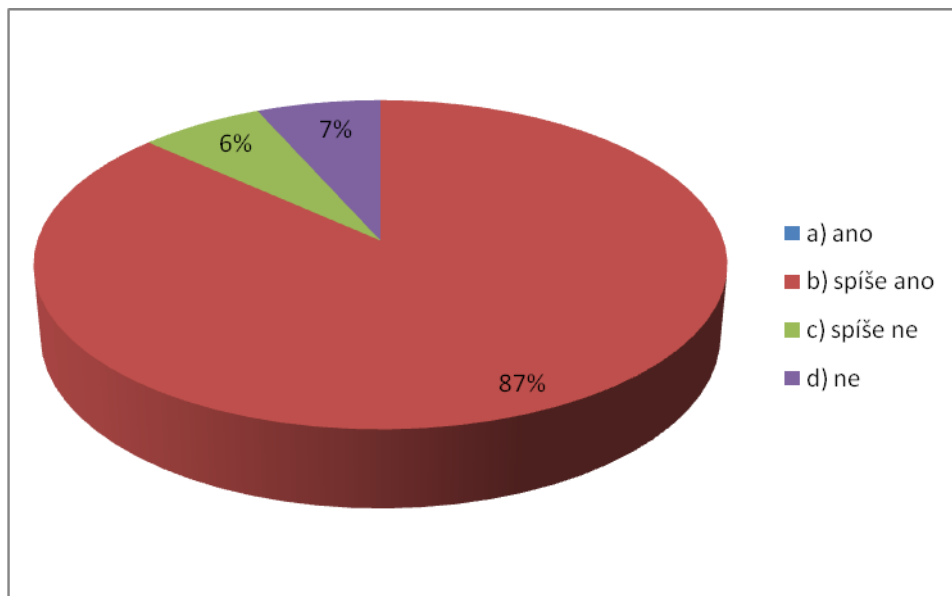
Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a) do 2 hodin* 20 % (3), možnost *b) do 4 hodin* 20 % (3), možnost *c) do 6 hodin* 40 % (6) a možnost *d) více jak 6 hodin za akademický rok* 20 % (3).

Graf 5 Dostatečnost pomůcek

Graf 5 zobrazuje názor ředitele školy na otázku „Jsou na Vaší škole k dispozici pomůcky pro výuku tématiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v dostatečné míře?“.

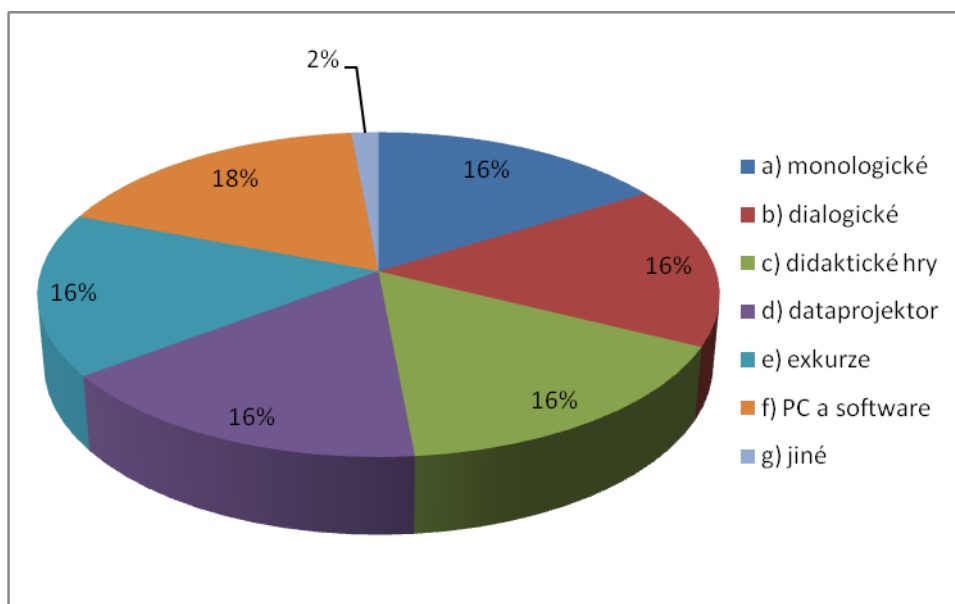
Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 7 % (1), možnost *b) spíše ano* 80 % (12), možnost *c) spíše ne* 13 % (2) a možnost *d) ne* 0 % (0).

Graf 6 Dostatečnost pomůcek pro zdravotně postižené osoby k výuce předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf 6 zobrazuje názor ředitele školy na otázku „Jsou na Vaší škole k dispozici pomůcky pro výuku tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v dostatečné míře určené pro zdravotně postižené osoby?“.

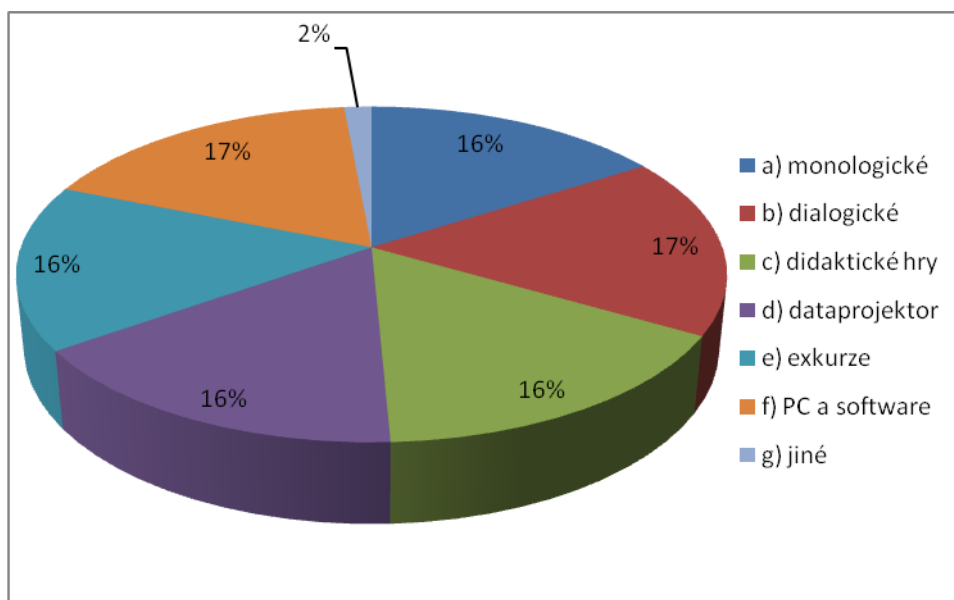
Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 0 % (0), možnost *b) spíše ano* 87 % (13), možnost *c) spíše ne* 6 % (1) a možnost *d) ne* 7 % (1).

Graf 7 Využívané pomůcky při výuce předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf 7 zobrazuje názor ředitelů škol na využívání pomůcek při výuce předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

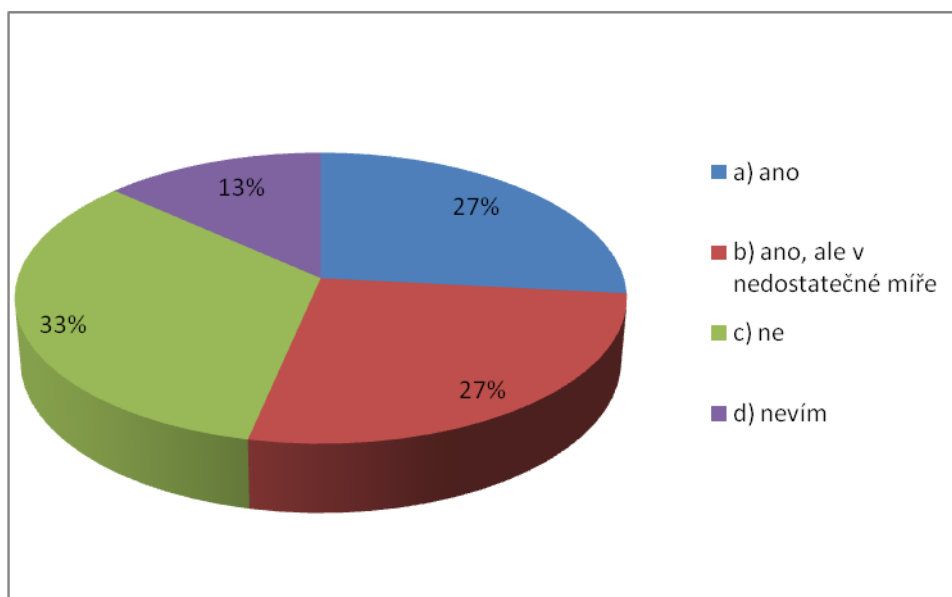
Z celkového počtu 68 odpovědí (100 %) označilo možnost *a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)* 16 % (11), možnost *b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)* 16 % (11), možnost *c) názorně demonstrační a didaktické hry* 16 % (11), možnost *d) dataprojektor* 16 % (11), možnost *e) exkurze k záchranným složkám* 16 % (11), možnost *f) PC a software* 18 % (12) a možnost *g) jiné* 2 % (1) respondentů.

Graf 8 Využívané pomůcky při výuce zdravotně postižených osob předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf 8 zobrazuje názor ředitelů škol na využívání pomůcek při výuce zdravotně postižených osob předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

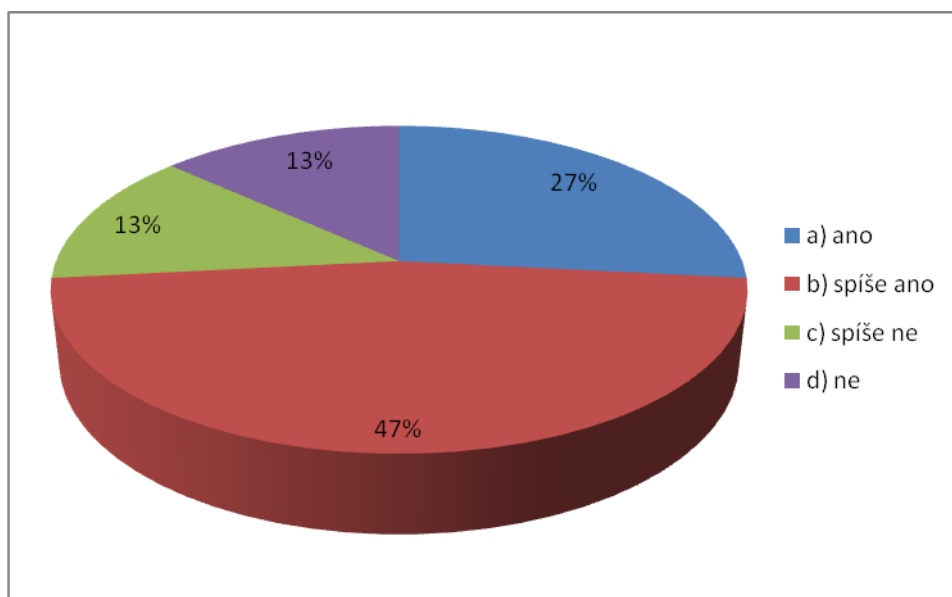
Z celkového počtu 69 odpovědí (100 %) označilo možnost *a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)* 16 % (11), možnost *b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)* 17 % (12), možnost *c) názorně demonstrační a didaktické hry* 16 % (11), možnost *d) dataprojektor* 16 % (11), možnost *e) exkurze k záchranným složkám* 16 % (11), možnost *f) PC a software* 17 % (12) a možnost *g) jiné* 2 % (1) respondentů.

Graf 9 Míra proškolení pedagogických pracovníků v rámci předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf 9 zobrazuje názor ředitelů škol na otázku „Byli učitelé na Vaší škole speciálně proškoleni k výuce tématiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“?“

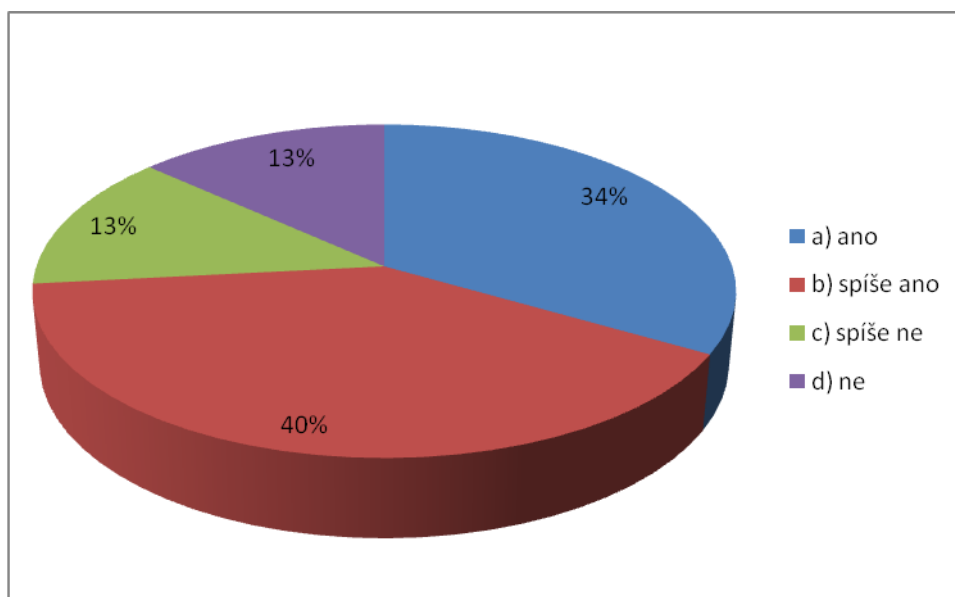
Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 27 % (4), možnost *b) ano, ale v nedostatečné míře* 27 % (4), možnost *c) ne* 33 % (5) a možnost *d) nevím* 13 % (2).

Graf 10 Zájem o proškolení pedagogů v rámci předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf 10 zobrazuje, jestli by měli ředitelé dané školy zájem o proškolení pedagogů v oblasti předmětu ochrany člověka za mimořádných událostí.

Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 27 % (4), možnost *b) spíše ano* 47 % (7), možnost *c) spíše ne* 13 % (2) a možnost *d) ne* 13 % (2).

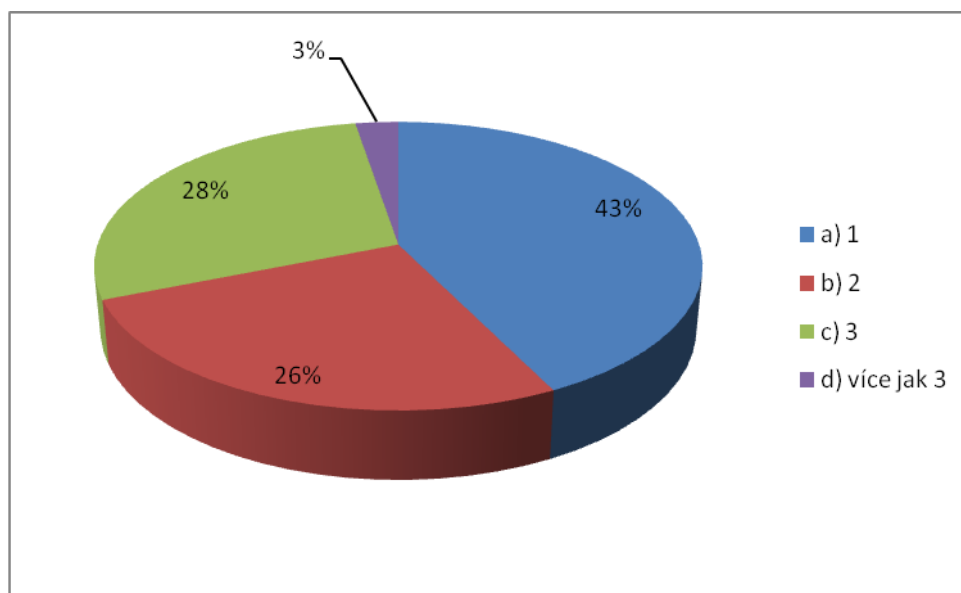
Graf 11 Provádění ncviků nebo praktických cvičení v rámci školy

Graf 11 zobrazuje, jestli daná škola provádí ncviky nebo cvičení ohledně výuky předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

Z celkového počtu 15 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 34 % (5), možnost *b) spíše ano* 40 % (6), *c) spíše ne* 13 % (2) a možnost *d) ne* 13 % (2).

3.2 Výsledky dotazníkové šetření pro pedagogické pracovníky speciálních škol na území Jihočeského kraje

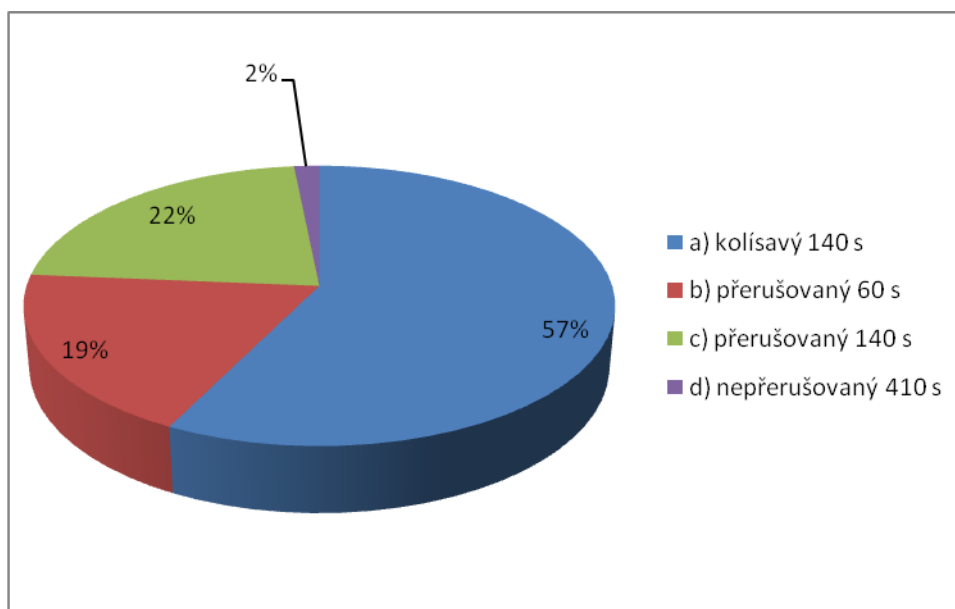
3.2.1 Blok I

Graf 12 Znalost počtu varovných signálů určených pro obyvatelstvo České republiky

Graf číslo 12 pojednává o znalosti počtu varovných signálů určených pro obyvatelstvo, které můžeme zaslechnout na území České republiky.

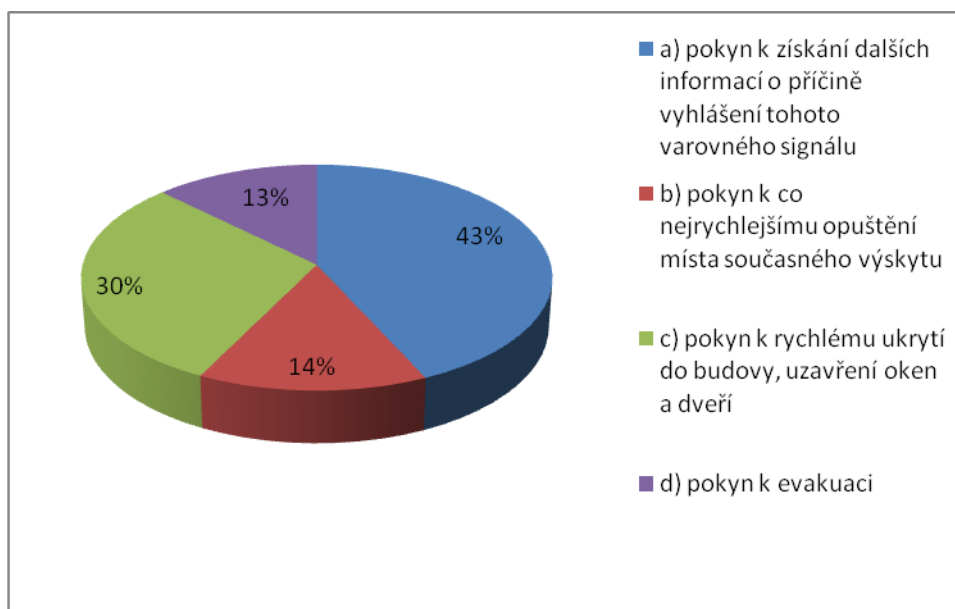
Správná odpověď byla možnost *a) 1*, kterou zvolilo 48 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) 1* 43 % (81), možnost *b) 2* 26 % (50), možnost *c) 3* 28 % (54) a možnost *d) více jak 3* 3 % (5).

Graf 13 Znalost znění varovného signálu Všeobecná výstraha

Graf číslo 13 pojednává o délce a tónu signálu Všeobecná výstraha, určený pro obyvatelstvo České republiky.

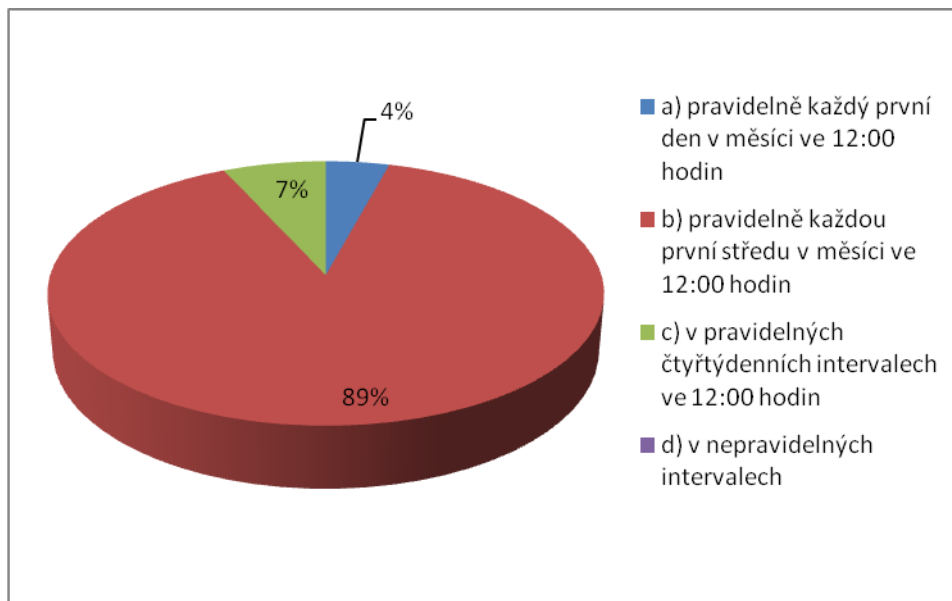
Správná odpověď byla možnost *a) kolísavý tón sirény trvající 140 sekund*, kterou zvolilo 57 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) kolísavý tón sirény trvající 140 sekund* 57 % (109), možnost *b) přerušovaný tón sirény trvající 60 sekund (kdy se střídá 25 sekund nepřerušovaný tón 10 sekund pauza 25 sekund nepřerušovaný tón)* 19 % (36), možnost *c) nepřerušovaný tón trvající 140 sekund* 22 % (42) a možnost *d) nepřerušovaný tón trvající 410 sekund* 2 % (3).

Graf 14 Znalost významu zaznění signálu Všeobecná výstraha

Graf číslo 14 pojednává o významu zaznění signálu Všeobecná výstraha, určený pro obyvatelstvo České republiky.

Správná odpověď byla možnost *a) pokyn k získání dalších informací o příčině vyhlášení tohoto varovného signálu*, kterou zvolilo 43 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) pokyn k získání dalších informací o příčině vyhlášení tohoto varovného signálu* 43 % (82), možnost *b) pokyn k co nejrychlejšímu opuštění místa současného výskytu* 14 % (27), možnost *c) pokyn k rychlému ukrytí do budovy, uzavření oken a dveří* 30 % (57) a možnost *d) pokyn k evakuaci* 13 % (24).

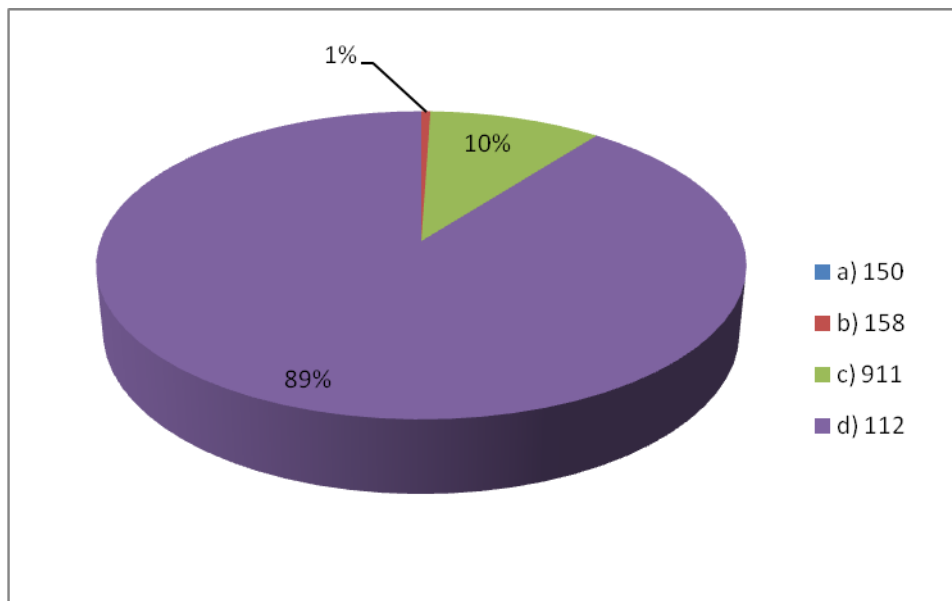

Graf 15 Znalost provádění akustické zkoušky sirén

Graf číslo 15 pojednává o zkoušce sirén (kdy a v kolik hodin probíhá).

Správná odpověď byla možnost *b) pravidelně každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin*, kterou zvolilo 89 % všech dotázaných subjektů.

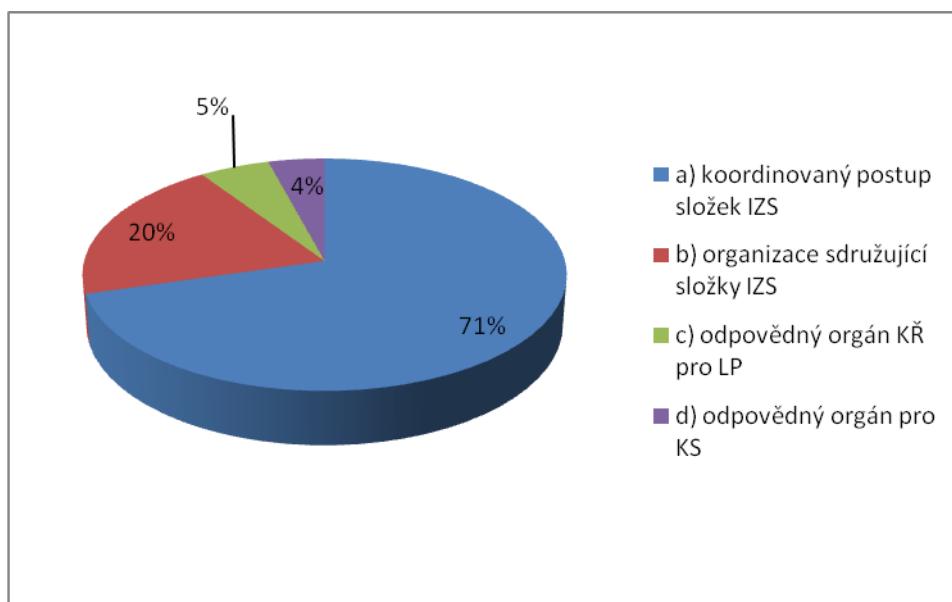
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) pravidelně každý první den v měsíci ve 12:00 hodin* 4 % (8), možnost *b) pravidelně každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin* 89 % (169), možnost *c) v pravidelných čtyřtýdenních intervalech ve 12:00 hodin* 7 % (13) a možnost *d) v nepravidelných intervalech* 0 % (0).

Graf 16 Znalost čísla Evropské linky tísňového volání

Graf číslo 16 pojednává o čísle Evropského tísňového volání.

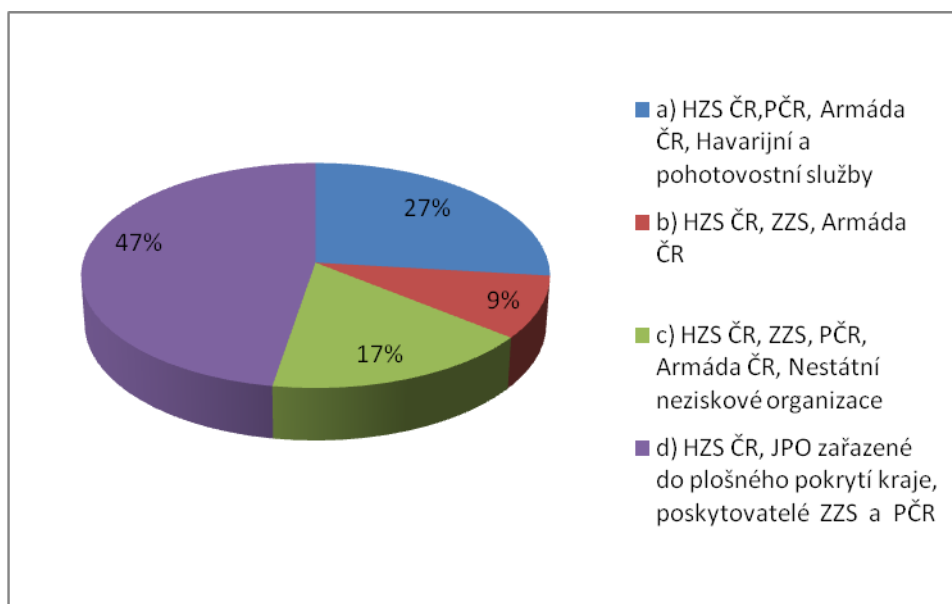
Správná odpověď byla možnost *d) 112*, kterou zvolilo 89 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) 150* 0 % (0), možnost *b) 158* 1 % (1), možnost *c) 911* 10 % (19) a možnost *d) 112* 89 % (170).

Graf 17 Znalost pojmu integrovaný záchranný systém

Graf číslo 17 pojednává o správné definici integrovaného záchranného systému.

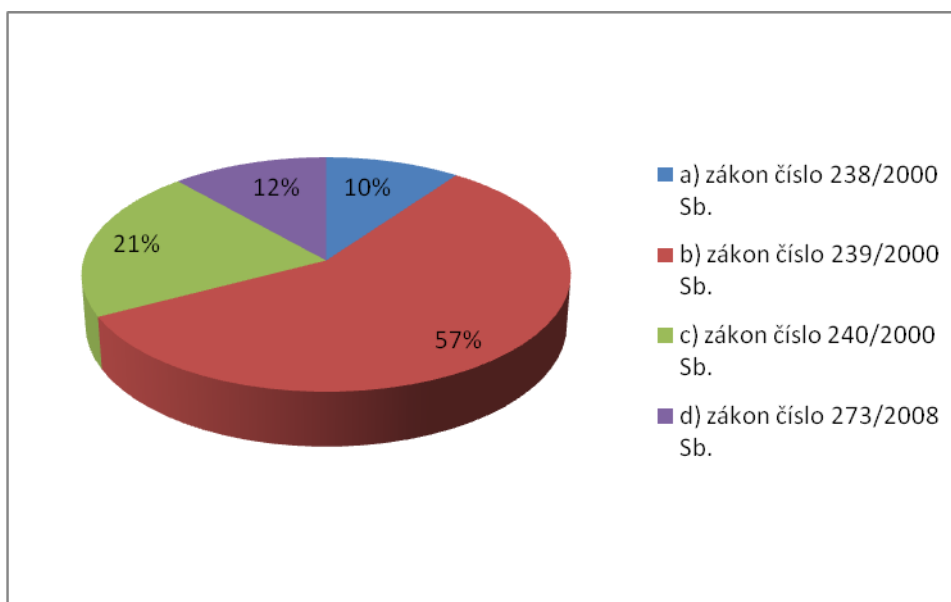
Správná odpověď byla možnost *a) koordinovaný postup složek IZS při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací*, kterou zvolilo 71 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) koordinovaný postup složek IZS při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací* 71 % (135), možnost *b) organizace sdružující složky IZS* 20 % (38), možnost *c) odpovědný orgán krizového řízení za provádění obnovovacích prací* 5 % (9) a možnost *d) odpovědný orgán při řešení krizových stavů* 4 % (8).

Graf 18 Znalost základních složek integrovaného záchranného systému

Graf číslo 18 pojednává o znalosti pedagogů základních složek integrovaného záchranného systému.

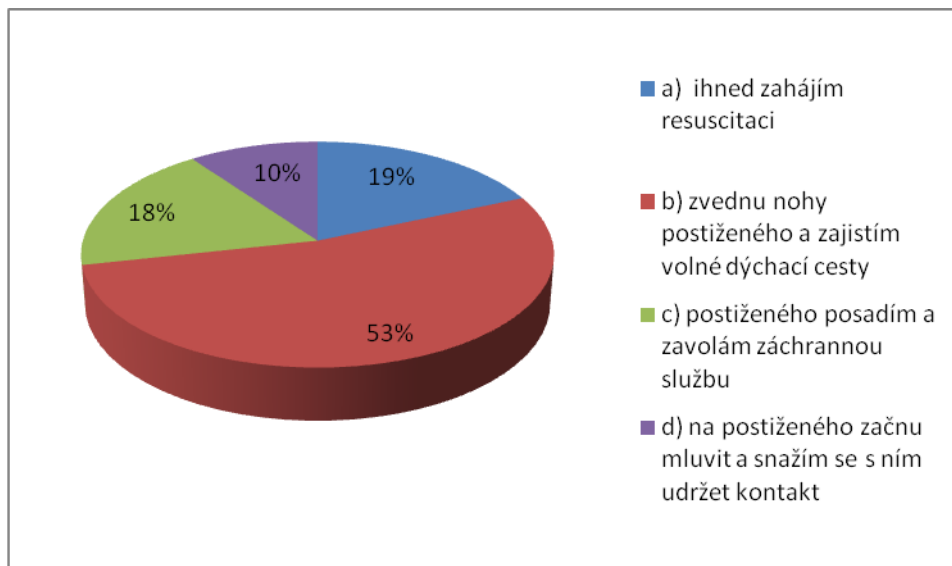
Správná odpověď byla možnost *d) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie ČR*, kterou zvolilo 47 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR, Armáda ČR, Havarijní a pohotovostní služby* 27 % (51), možnost *b) Hasičský záchranný sbor ČR, Zdravotní záchranná služba, Armáda ČR* 9 % (17), možnost *c) Hasičský záchranný sbor ČR, Zdravotní záchranná služba, Policie ČR, Armáda ČR, Nestátní neziskové organizace* 17 % (32) a možnost *d) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie ČR* 47 % (90).

Graf 19 Znalost zákona o integrovaném záchranném systému

Graf číslo 19 zobrazuje znalost pedagogů na číslo zákona o integrovaném záchranném systému.

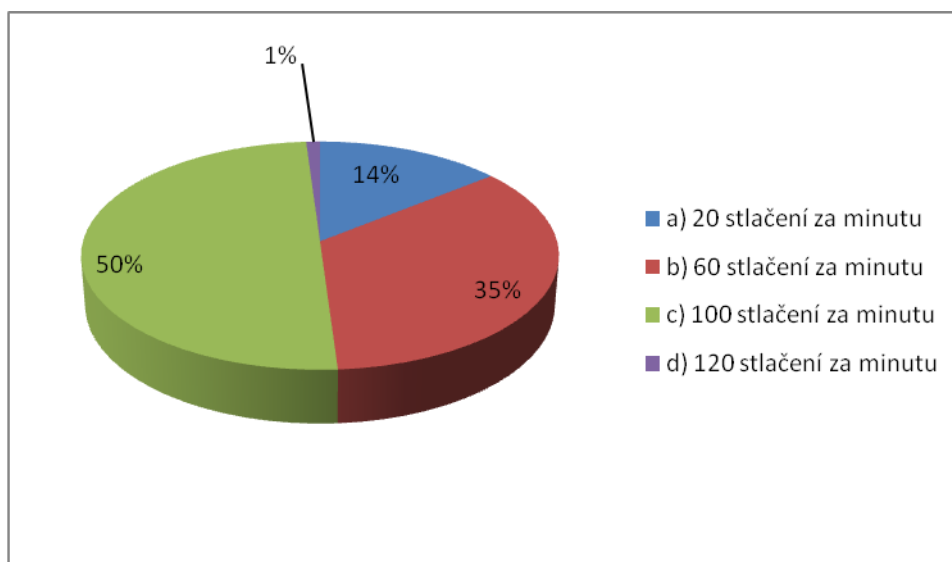
Správná odpověď byla možnost *b) zákon číslo 239/2000 Sb.*, kterou zvolilo 57 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) zákon číslo 238/2000 Sb.* 10 % (19), možnost *b) zákon číslo 239/2000 Sb.* 57 % (109), možnost *c) zákon číslo 240/2000 Sb.* 21 % (40) a možnost *d) zákon číslo 273/2008 Sb.* 12 % (22).

Graf 20 Znalost správného chování při kolapsovém stavu

Graf číslo 20 zobrazuje znalost pedagogů na to, jak by se zachovali při stavu, kdy člověk upadne a ztrácí vědomí.

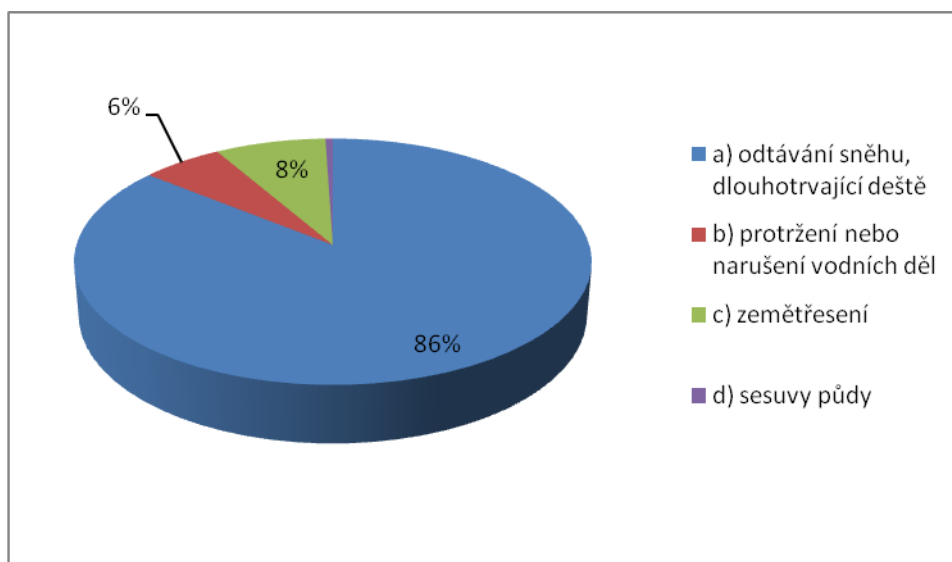
Správná odpověď byla možnost *b) zvednu nohy postiženého a zajistím volné dýchací cesty*, kterou zvolilo 53 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ihned zahájím resuscitaci* 19 % (35), možnost *b) zvednu nohy postiženého a zajistím volné dýchací cesty* 53 % (101), možnost *c) postiženého posadím a zavolám záchrannou službu* 18 % (35) a možnost *d) na postiženého začnu mluvit a snažím se s ním udržet kontakt* 10 % (19).

Graf 21 Znalost správné frekvence stlačení hrudní kosti při masáži srdce

Graf číslo 21 zobrazuje znalost pedagogů na správnou frekvenci stlačení hrudní kosti při masáži srdce u dospělého člověka.

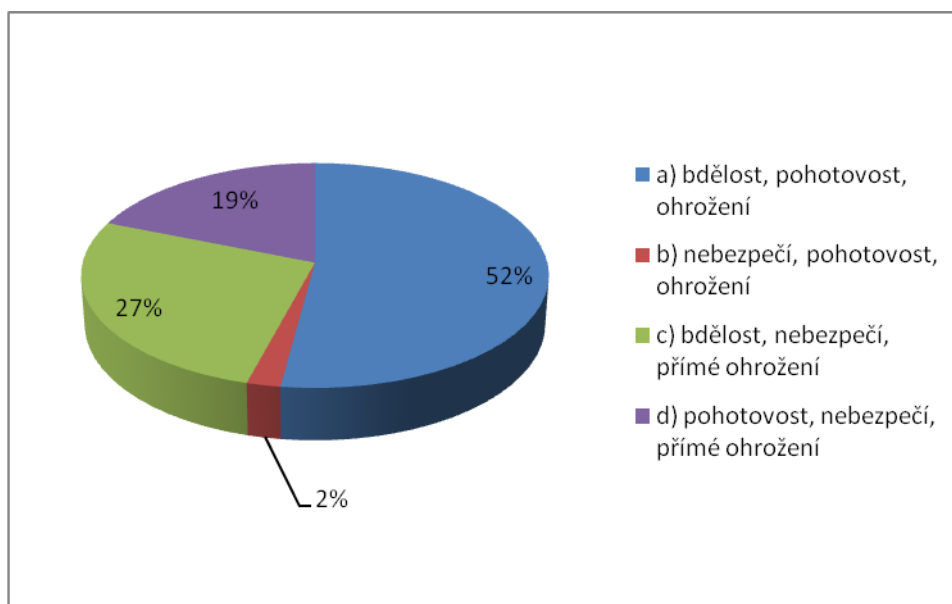
Správná odpověď byla možnost *c) 100 stlačení za minutu*, kterou zvolilo 50 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) 20 stlačení za minutu* 14 % (27), možnost *b) 60 stlačení za minutu* 35 % (66), možnost *c) 100 stlačení za minutu* 50 % (95) a možnost *d) 120 stlačení za minutu* 1 % (2).

Graf 22 Znalost nejčastějších příčin vzniku povodní v České republice

Graf číslo 22 ukazuje znalost o nejčastějších příčinách povodní v České republice.

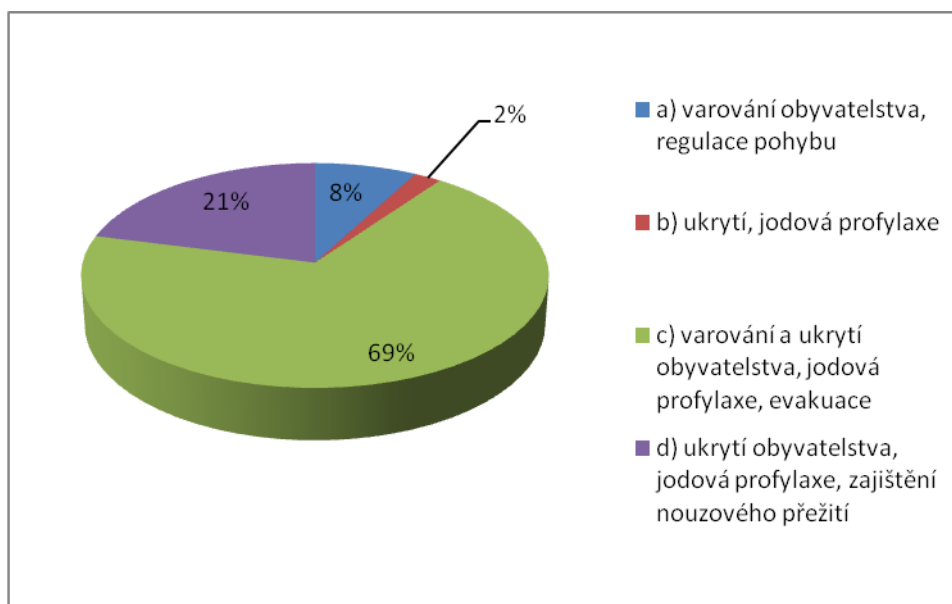
Správná odpověď byla možnost *a) odtávání sněhu, dlouhotrvající deště*, kterou zvolilo 86 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) odtávání sněhu, dlouhotrvající deště* 86 % (163), možnost *b) protržení nebo narušení vodních děl* 6 % (12), možnost *c) zemětřesení* 8 % (15) a možnost *d) sesuvy půdy* 0 % (0).

Graf 23 Znalost stupňů povodňové aktivity

Graf číslo 23 ukazuje znalost pedagogických pracovníků ohledně stupňů povodňové aktivity.

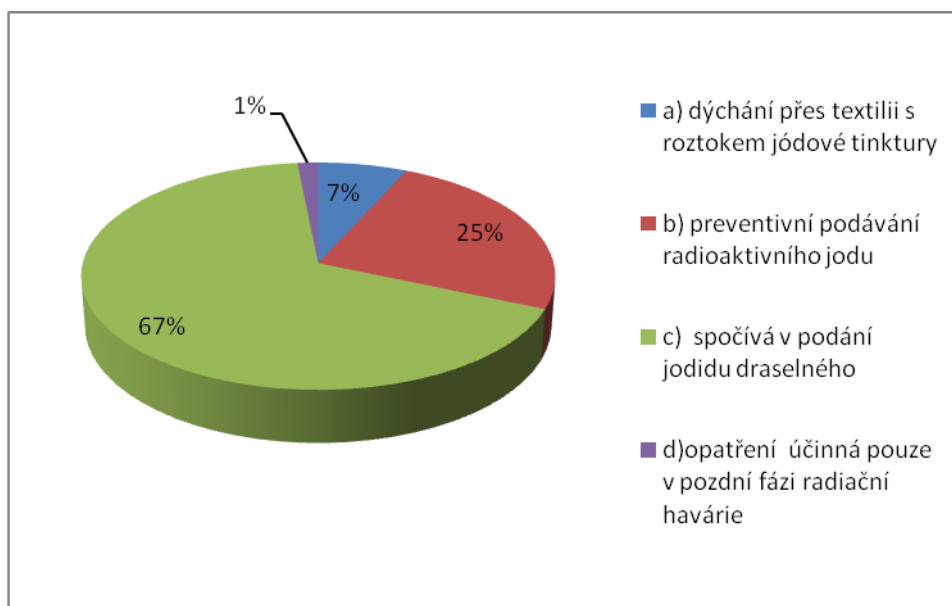
Správná odpověď byla možnost *a) bdělost, pohotovost, ohrožení*, kterou zvolilo 52 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) bdělost, pohotovost, ohrožení* 52 % (99), možnost *b) nebezpečí, pohotovost, ohrožení* 2 % (4), možnost *c) bdělost, nebezpečí, přímé ohrožení* 27 % (51) a možnost *d) pohotovost, nebezpečí, přímé ohrožení* 19 % (36).

Graf 24 Znalost neodkladných ochranných opatření při radiální havárii

Graf číslo 24 ukazuje znalost pedagogických pracovníků v oblasti prováděných ochranných opatření v předúnikové fázi radiální havárie.

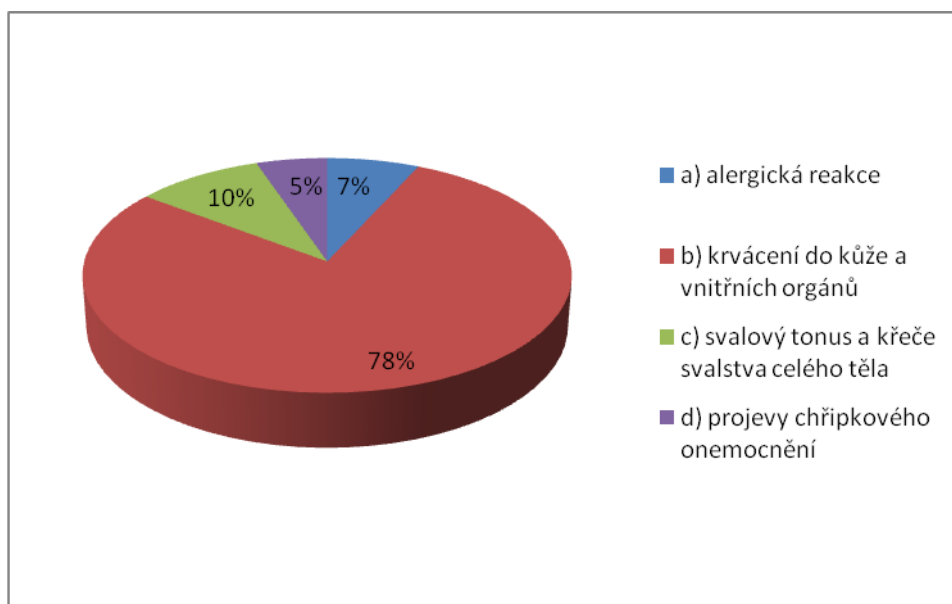
Správná odpověď byla možnost *c) varování obyvatelstva, ukrytí obyvatelstva v budovách, jodová profylaxe, evakuace osob*, kterou zvolilo 69 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) varování obyvatelstva, regulace pohybu osob v kontaminovaném prostoru* 8 % (14), možnost *b) ukrytí obyvatelstva v budovách, jodová profylaxe* 2 % (4), možnost *c) varování obyvatelstva, ukrytí obyvatelstva v budovách, jodová profylaxe, evakuace osob* 69 % (131) a možnost *d) ukrytí obyvatelstva v budovách, jodová profylaxe, zajištění nouzového přežití obyvatelstva* 21 % (40).

Graf 25 Znalost jódové profylaxe

Graf číslo 25 ukazuje znalost pedagogických pracovníků, kteří mají označit správnou odpověď na otázku co je to jódová profylaxe.

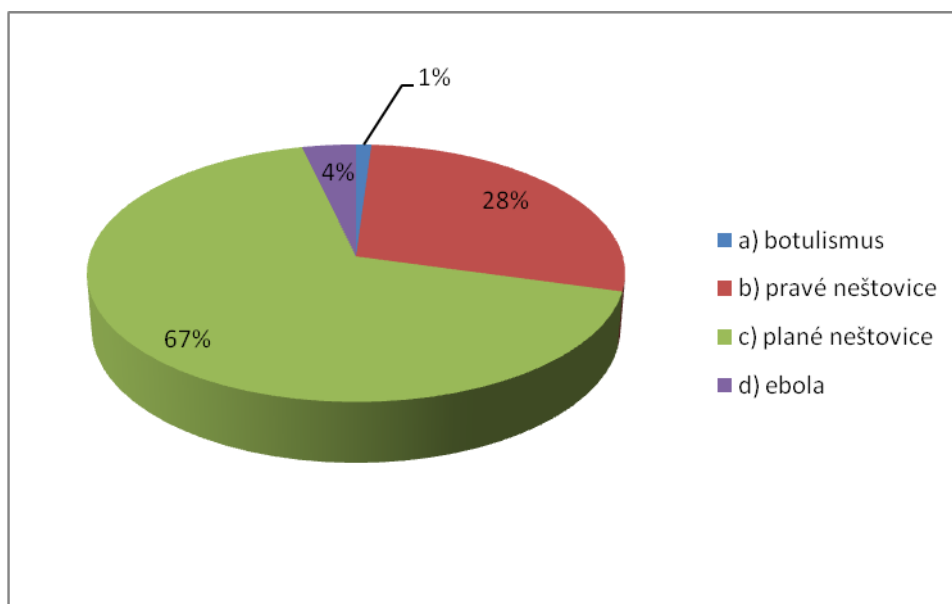
Správná odpověď byla možnost *c) jsou opatření na ochranu zdraví v časně fázi radiační havárie spočívající v podání tablet jodidu draselného občanům*, kterou zvolilo 67 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) jedná se o dýchání přes textilii namočenou v roztoku jódové tinktury* 7 % (13), možnost *b) spočívá v preventivním podávání radioaktivního jodu ke zvýšení imunity (radiorezistence) pro případ vzniku radiační havárie s únikem tohoto izotopu* 25 % (47), možnost *c) jsou opatření na ochranu zdraví v časně fázi radiační havárie spočívající v podání tablet jodidu draselného občanům* 67 % (128) a možnost *d) jsou opatření na ochranu zdraví, která jsou účinná pouze v pozdní fázi radiační havárie, tedy až po úniku radioaktivních látek do životního prostředí* 1 % (3).

Graf 26 Znalost příznaků hemoragických horeček

Graf číslo 26 se respondentů ptá, jestli vědí, jaké jsou příznaky hemoragických horeček.

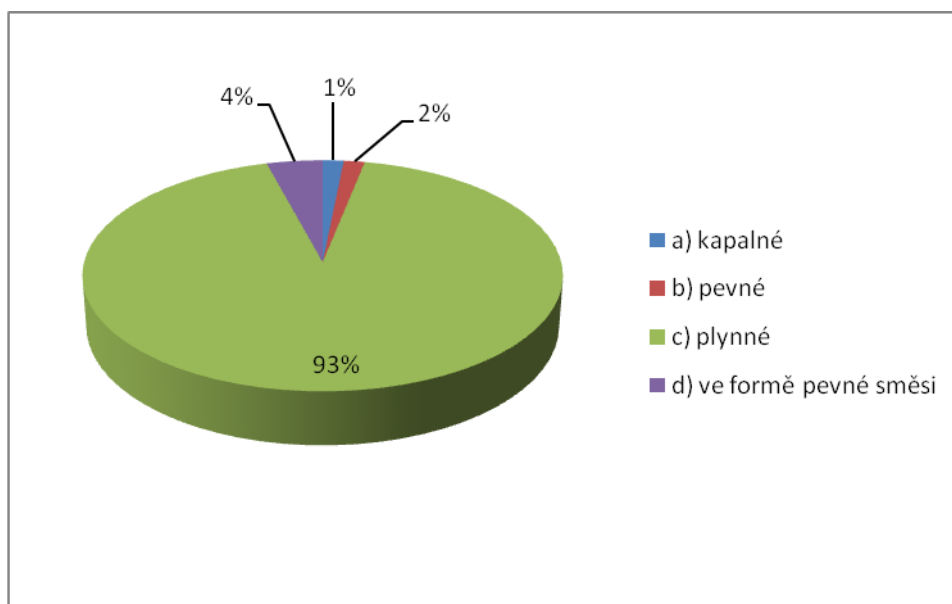
Správná odpověď byla možnost *b) krvácení do kůže a vnitřních orgánů*, kterou zvolilo 78 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) alergická reakce* 7 % (13), možnost *b) krvácení do kůže a vnitřních orgánů* 78 % (149), možnost *c) svalový tonus a křeče svalstva celého těla* 10 % (18) a možnost *d) projevy chřipkového onemocnění* 5 % (10).

Graf 27 Znalost příznaků planých neštovic

Graf číslo 27 se respondentů ptá, jestli vědí, o jakou nemoc se jedná v případě, že pacientovi je nevolno a trpí vysokými horečkami. Po několika dnech se u něj objeví vyrážka, která přechází v puchýřky, které se nakonec mění ve strup.

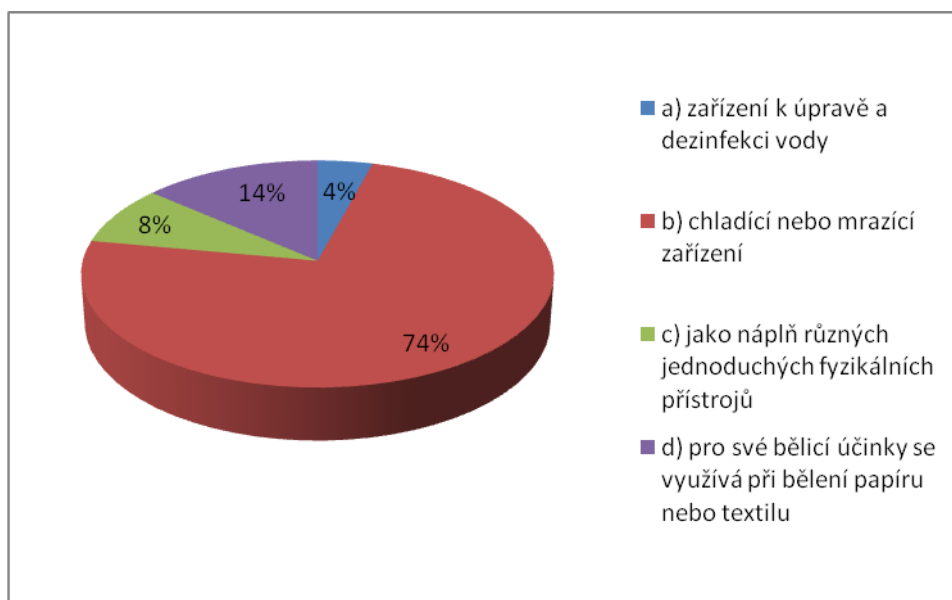
Správná odpověď byla možnost *c) plané neštovice*, kterou zvolilo 67 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) botulismus* 1 % (2), možnost *b) pravé neštovice* 28 % (54), možnost *c) plané neštovice* 67 % (128) a možnost *d) ebola* 4 % (7).

Graf 28 Znalost nebezpečnosti látek podle skupenství

Graf číslo 28 ukazuje, jestli respondenti vědí, jaké skupenství látky představuje největší hrozbu pro lidský organismus.

Správná odpověď byla možnost *c) plynné*, kterou zvolilo 93 % všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) kapalné* 1 % (3), možnost *b) pevné* 2 % (3), možnost *c) plynné* 93 % (176) a možnost *d) ve formě pevné směsi* 4 % (8).

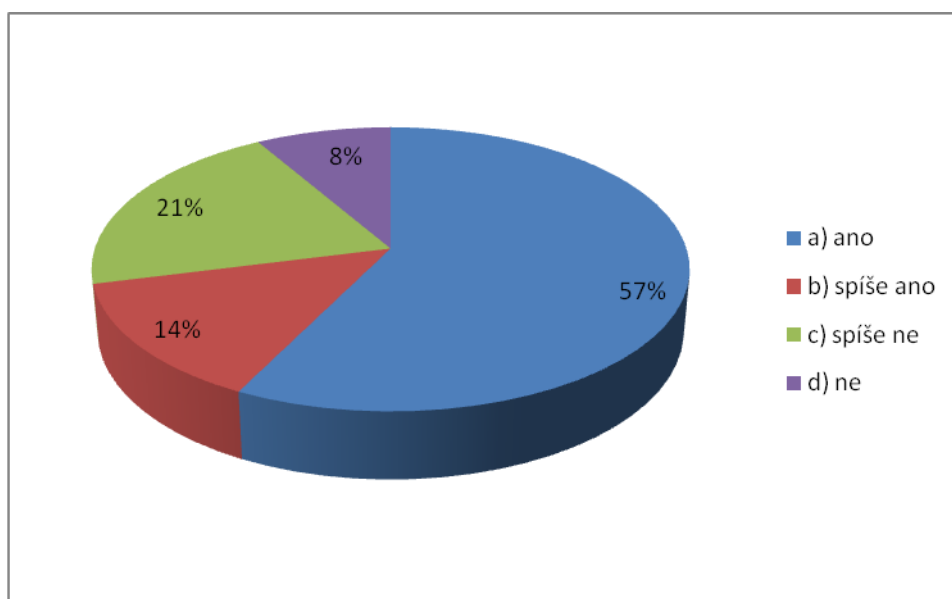

Graf 29 Znalost využití amoniaku

Graf číslo 29 ukazuje odpovědi respondentů na otázku, jestli vědí, v jakém odvětví lidské činnosti se nejvíce využívá amoniak.

Správná odpověď byla možnost *b) chladicí nebo mrazicí zařízení (mrazírny, chladírny, zimní stadiony)*, kterou zvolilo 74% všech dotázaných subjektů. Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) zařízení k úpravě a dezinfekci vody (čističky a úpravny pitných i odpadních vod)* 4 % (8), možnost *b) chladicí nebo mrazicí zařízení (mrazírny, chladírny, zimní stadiony)* 74 % (140), možnost *c) jako náplň různých jednoduchých fyzikálních přístrojů (přístroje na měření atmosférického tlaku)* 8 % (16) a možnost *d) pro své bělicí účinky se využívá při bělení papíru nebo textilu* 14 % (26).

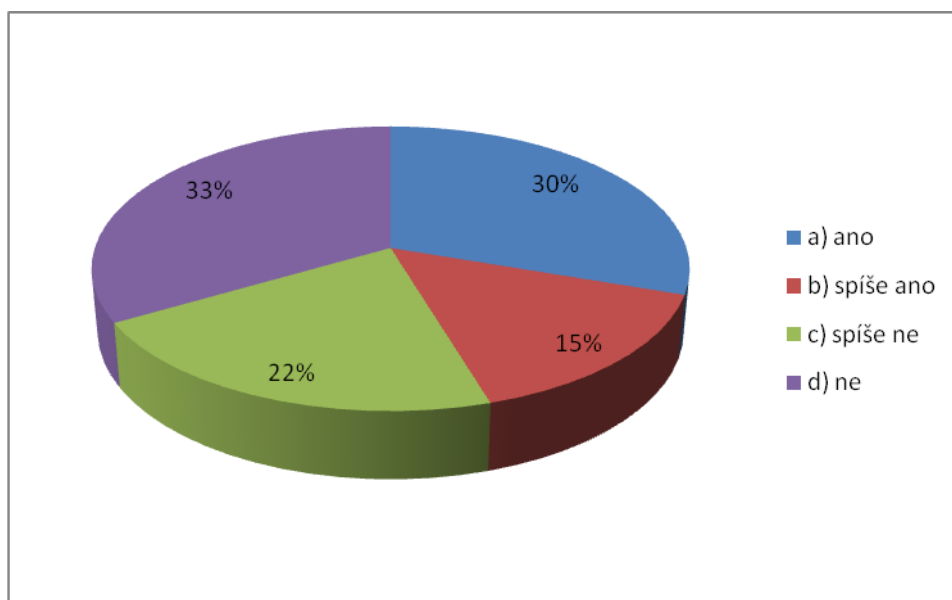
3.2.2 Blok II.

Graf 30 Účast na školeních zajišťovaných zaměstnavatelem

Graf číslo 30 ukazuje, jestli se pedagogičtí pracovníci pravidelně zúčastňují školení na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí zajišťovaných zaměstnavatelem.

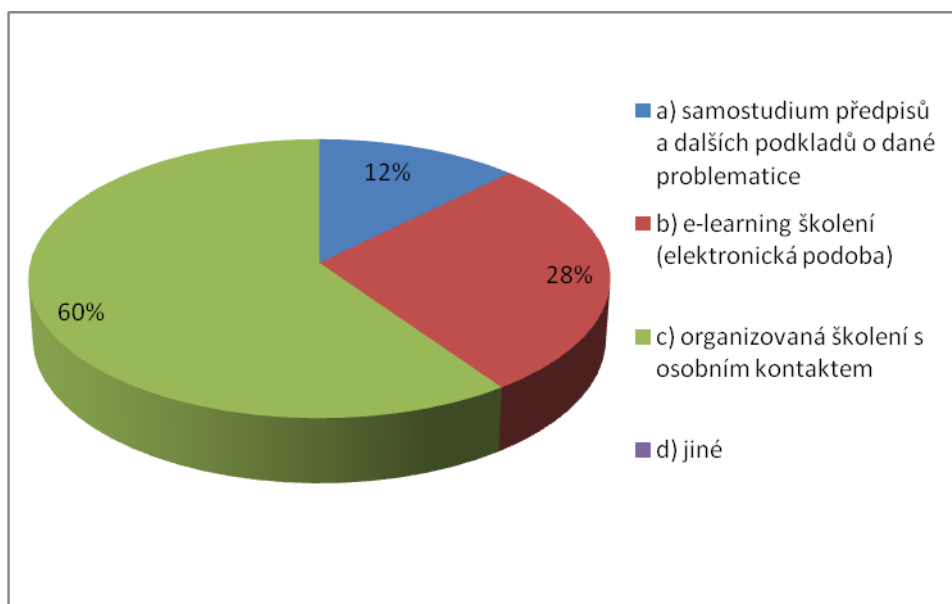
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 57 % (109), možnost *b) spíše ano* 14 % (26), možnost *c) spíše ne* 22 % (39) a možnost *d) ne* 8 % (16).

Graf 31 Vzdělávání se na úseku ochrany obyvatelstva

Graf číslo 31 ukazuje, jestli se pedagogičtí pracovníci sami ve svém volném čase vzdělávají na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí.

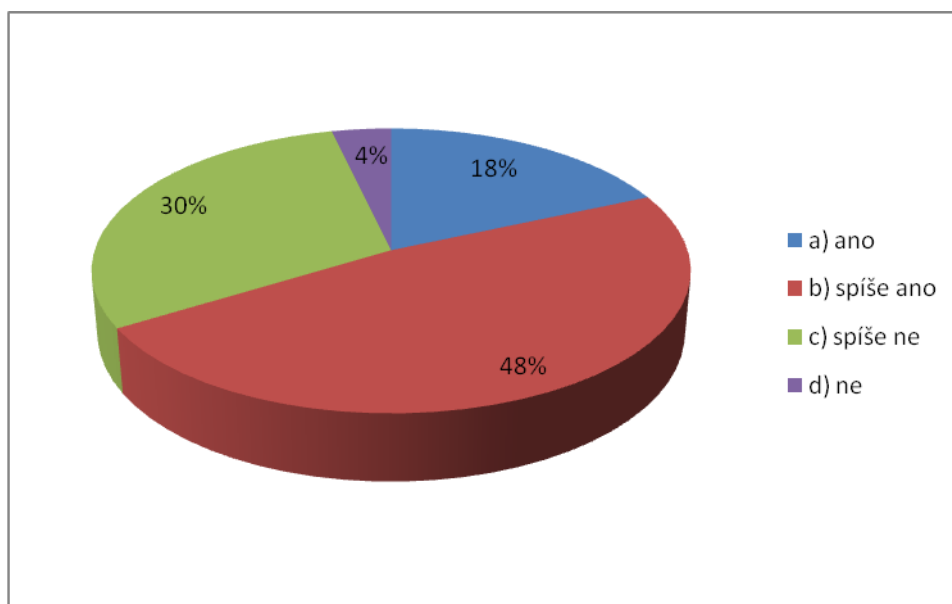
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 30 % (57), možnost *b) spíše ano* 15 % (29), možnost *c) spíše ne* 22 % (40) a možnost *d) ne* 33 % (64).

Graf 32 Nejvíce vyhovující forma školení v problematice ochrany člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 32 ukazuje, jaká forma školení na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí by pedagogickým pracovníkům nejvíce vyhovovala.

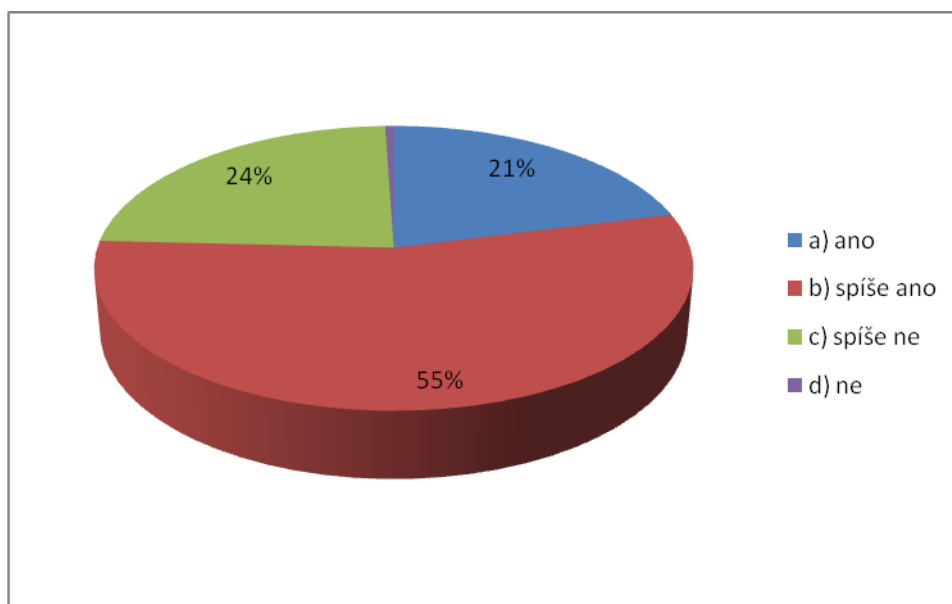
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) samostudium předpisů a dalších podkladů o dané problematice* 12 % (24), možnost *b) e-learning školení (elektronická podoba)* 28 % (53), možnost *c) organizovaná školení s osobním kontaktem* 60 % (113) a možnost *d) jiné* 0 % (0).

Graf 33 Vlastní názor na dostatečnost svých znalostí v dané problematice

Graf číslo 33 ukazuje, jestli si respondenti myslí, že jejich znalosti při vzniku mimořádné situace nebo ve výuce ochrany člověka za mimořádných událostí jsou dostačující.

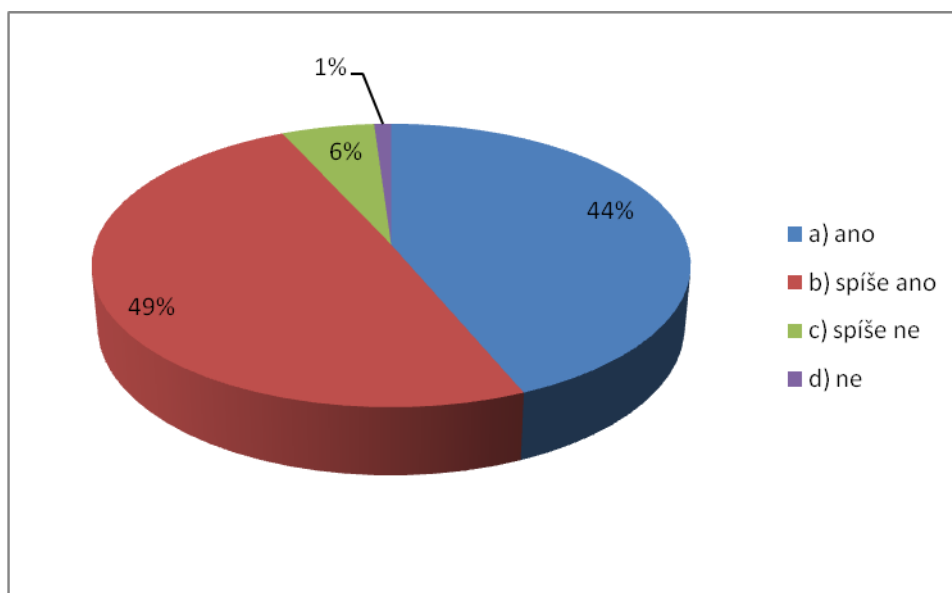
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 18 % (35), možnost *b) spíše ano* 48 % (91), možnost *c) spíše ne* 30 % (57) a možnost *d) ne* 4 % (7).

Graf 34 Zájem o proškolení na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 34 ukazuje zájem o proškolení na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí.

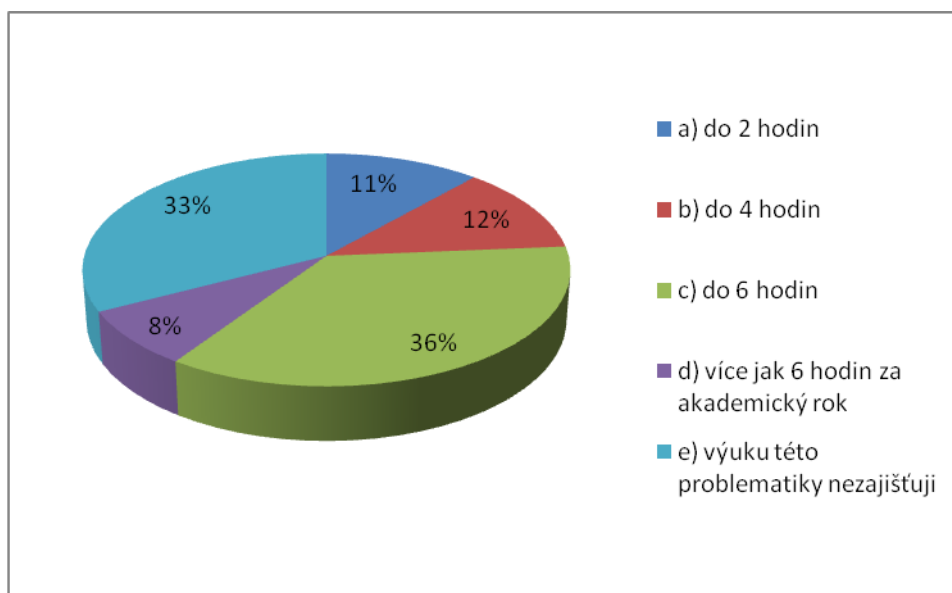
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 21 % (40), možnost *b) spíše ano* 55 % (104), možnost *c) spíše ne* 24 % (46) a možnost *d) ne* 0 % (0).

Graf 35 Názor na důležitost výuky předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 35 od respondentů zjišťuje názor pedagogických pracovníků na důležitost výuky předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

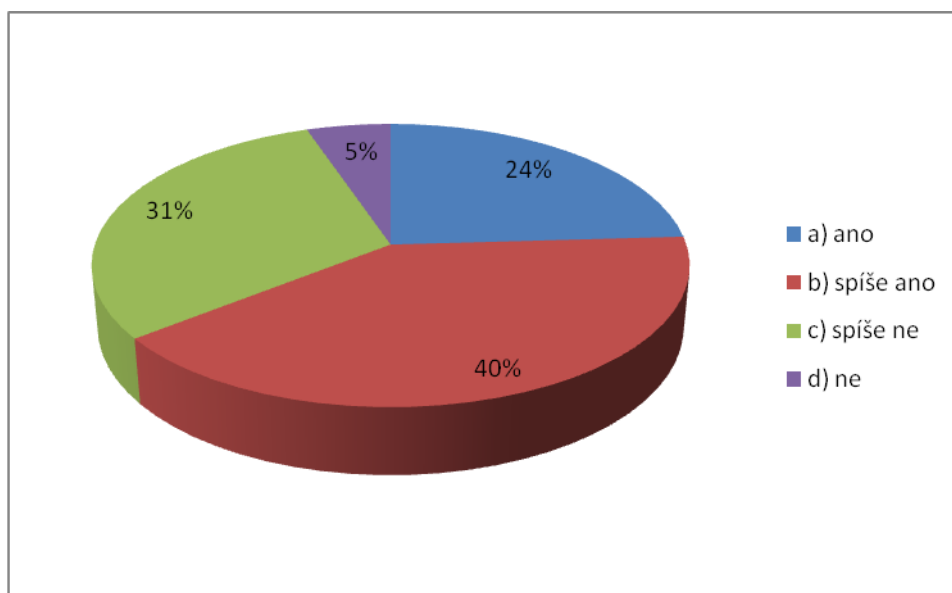
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 44 % (83), možnost *b) spíše ano* 49 % (94), možnost *c) spíše ne* 6 % (11) a možnost *d) ne* 1 % (2).

Graf 36 Hodinová dotace pedagogických pracovníků v předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 36 ukazuje, v jakém rozsahu pedagog zajišťuje výuku v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí.

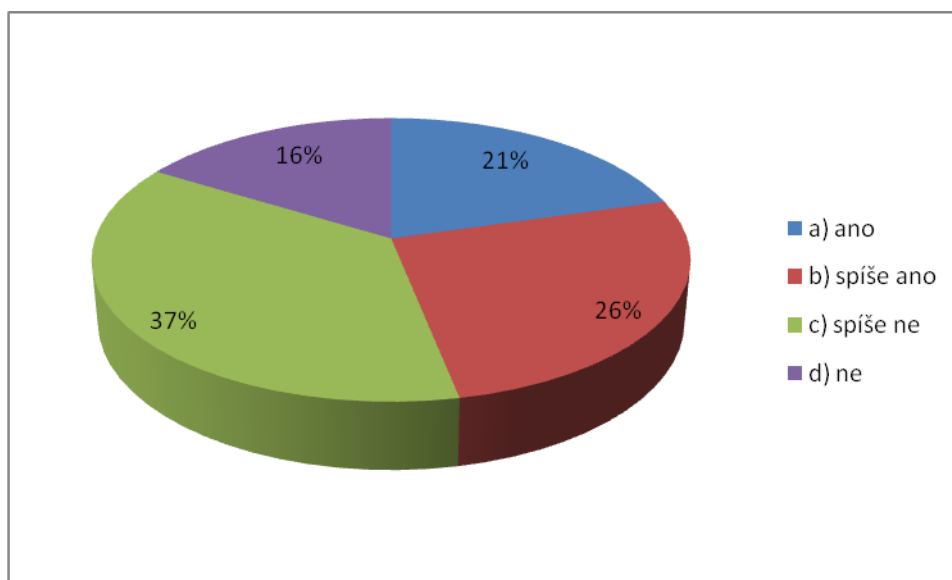
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) do 2 hodin* 11 % (22), možnost *b) do 4 hodin* 12 % (23), možnost *c) do 6 hodin* 36 % (68), možnost *d) více jak 6 hodin za akademický rok* 8 % (15) a možnost *e) výuku této problematiky nezajišťují* 33 % (62).

Graf 37 Vlastní názor pedagogických pracovníků na dostatečnost výuky předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 37 ukazuje grafické znázornění odpovědi respondentů na otázku, zda považují čas věnovaný problematice „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ ve vyučovaném rozsahu za dostačující.

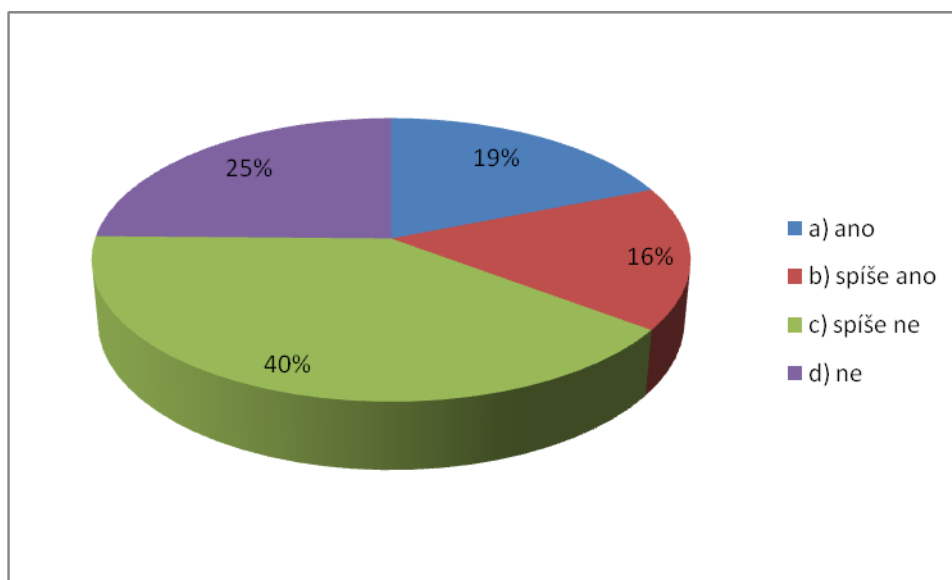
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 24 % (46), možnost *b) spíše ano* 40 % (77), možnost *c) spíše ne* 31 % (58) a možnost *d) ne* 5 % (10).

Graf 38 Dostatečnost pomůcek pro výuku ochrany člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 38 ukazuje názor pedagogických pracovníků na dostatečnost výukových pomůcek na předmět ochrana člověka za mimořádných událostí.

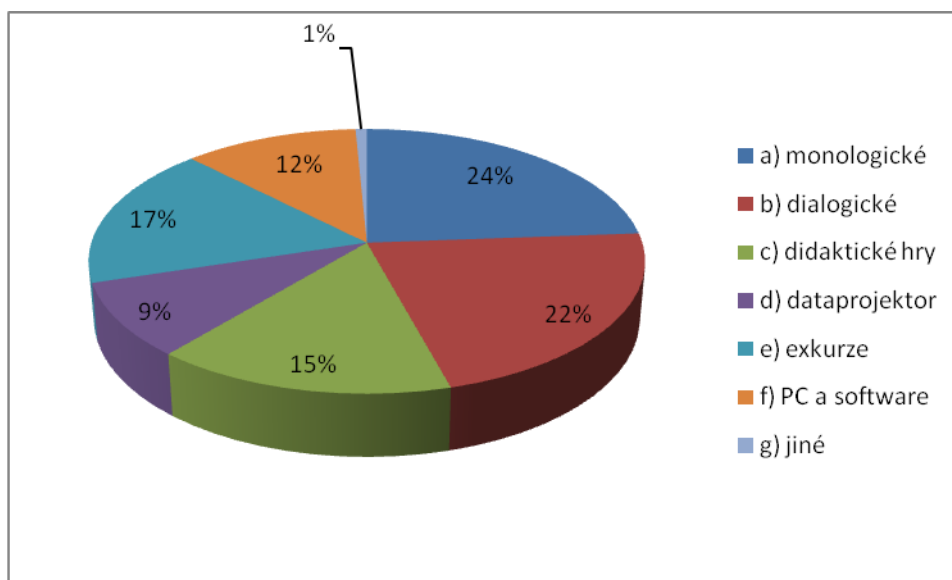
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 21 % (39), možnost *b) spíše ano* 26 % (50), možnost *c) spíše ne* 37 % (70) a možnost *d) ne* 16 % (31).

Graf 39 Dostatečnost pomůcek pro zdravotně postižené osoby na výuku ochrany člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 39 ukazuje respondentův názor na dostatečnost výukových pomůcek pro zdravotně postižené osoby při výuce předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

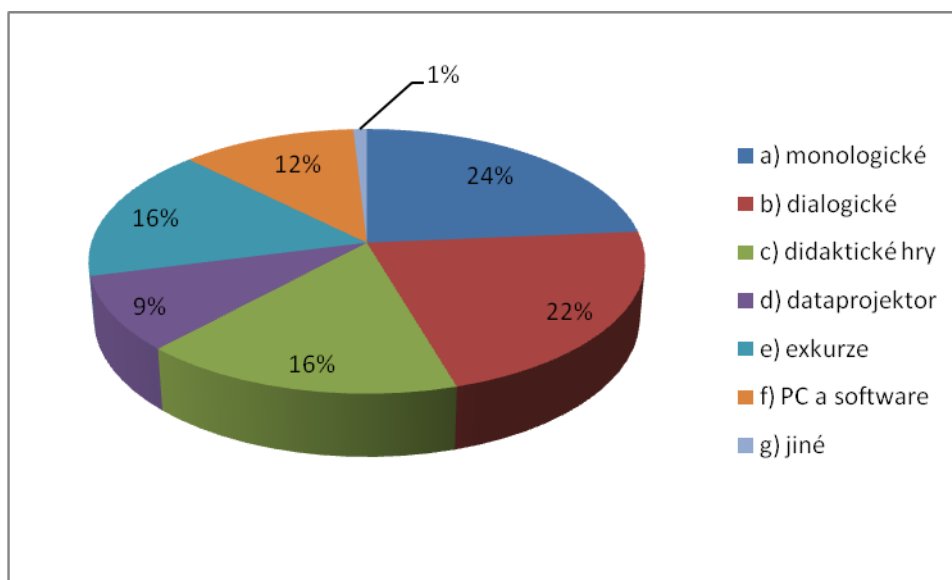
Z celkového počtu 190 respondentů (100 %) označilo možnost *a) ano* 19 % (36), možnost *b) spíše ano* 16 % (31), možnost *c) spíše ne* 40 % (76) a možnost *d) ne* 25 % (47).

Graf 40 Využívání výukových pomůcek při výuce předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 40 ukazuje, které metody a způsoby využívají pedagogičtí pracovníci při výuce předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

Z celkového počtu 671 odpovědí (100 %) byla označena možnost *a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)* 24 % (161), možnost *b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)* 22 % (147), možnost *c) názorně demonstrační a didaktické hry* 15 % (101), možnost *d) dataprojektor* 9 % (61), možnost *e) exkurze k záchranným složkám* 17 % (114), možnost *f) PC a software* 12 % (80) a možnost *g) jiné* 1 % (7).

Graf 41 Využívání výukových pomůcek při výuce zdravotně postižených osob předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí

Graf číslo 41 od respondentů zjišťuje, které metody a způsoby využívají pedagogičtí pracovníci při výuce předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

Z celkového počtu 669 odpovědí (100 %) byla označena možnost *a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)* 24 % (160), možnost *b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)* 22 % (147), možnost *c) názorně demonstrační a didaktické hry* 16 % (107), možnost *d) dataprojektor* 9 % (61), možnost *e) exkurze k záchranným složkám* 16 % (107), možnost *f) PC a software* 12 % (80) a možnost *g) jiné* 1 % (7).

4 DISKUZE

4.1 Současný stav výchovy a vzdělávání zdravotně postižených osob na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí

Nedostatečnou informovanost obyvatelstva o doporučených způsobech chování při vzniku mimořádných událostech lze účinně napravovat soustavným vzděláváním, případným cvičením a prověřováním potřebných znalostí o dané problematice. Z tohoto důvodu považuji za nejefektivnější dlouhodobé působení na děti, žáky a studenty ve vzdělávací soustavě. Ostatní skupiny obyvatelstva jsou vzdělávány zejména v rámci svých profesí. V souladu s § 103 zákoníku práce č. 262/2006 Sb., vyplývá zaměstnavateli povinnost zajistit zaměstnancům dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle tohoto zákona a podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zaměstnavatel je povinen zaměstnance seznámit s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště. Dále je povinen zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů. (24, 25)

Obyvatelstvo bývá sporadicky vzděláváno respektive informováno o doporučených způsobech chování v případě vzniku mimořádné události v oblastech s možností ohrožení. Těmito oblastmi se rozumí tzv. zóny havarijního plánování, které jsou v bezprostředním okolí objektu nebo zařízení, v němž krajský úřad, v jehož působnosti se nachází objekt nebo zařízení, nebo Státní úřad pro jadernou bezpečnost, uplatňuje požadavky havarijního plánování formou vnějšího havarijního plánu. Provozovateli těchto objektů a zařízení ve spolupráci s orgány státní správy, orgány státní samosprávy, dalšími právníckými osobami, podnikajícími fyzickými osobami

jsou pořádány různé vzdělávací akce. Zapojení jednotlivých občanů do pořádaných vzdělávacích akcí je velmi individuální a závisí na mnoha faktorech, kterými jsou např. věk, pohlaví, úroveň vzdělání, pocit ohrožení.

Jak jsem již zmínil, za prvopočátek výchovy a vzdělávání obyvatelstva na úseku problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí považuji vzdělávání dětí, žáků a studentů na základních a středních školách. (26)

Dne 4. března 2003 byl schválen „Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů“ (č. j. 12 050/2003-22) a „Ochrana člověka za mimořádných událostí - dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy“ (č.j. 13 586/2003-22). Tento pokyn ukládal povinnost školám zařadit problematiku ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí do systému vzdělávání ve školách. Na základě tohoto pokynu byla problematika ochrany člověka za mimořádných událostí rozpracována do několika vzdělávacích oblastí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

V roce 2004 se tak oblast ochrany člověka za mimořádných událostí se stala součástí rámcových vzdělávacích programů pro základní, gymnaziální a střední odborné vzdělávání. Od 1. září 2007 podle něj začaly vyučovat všechny základní školy v České republice, od 1. září 2009 pak všechna čtyřletá gymnázia a vyšší stupně víceletých gymnázií. Školy jsou povinny zpracovat školní vzdělávací program v souladu s vydaným Rámcovým vzdělávacím programem a zahájit výuku, nejpozději do dvou let od jeho vydání, a to s účinností od 1. ročníku. (27, 28, 29)

V lednu 2013 byly schváleny upravené Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání, které byly platné od školního roku 2013/2014. Školy a pedagogové tak museli reagovat na změnu adjustací svých školních vzdělávacích programů. Témata z oblasti dopravní výchovy a ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí byly rozpracovány do sedmi vzdělávacích oblastí z celkových devíti. (27)

Dle Pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy byla tematika Ochrana člověka za mimořádných událostí zahrnuta do výuky základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, včetně škol speciálních v rozsahu nejméně 6 vyučovacích hodin ročně v každém ročníku. (28)

Tuto roční hodinovou dotaci dodržuje 60 % oslovených speciálních škol na území Jihočeského kraje. 44 % pedagogů zajišťuje výuku v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí v rozsahu 6 hodin za školní rok. Z výsledků je patrné, že ředitelé označovali stejnou hodinovou dotaci ve srovnání s pedagogickými pracovníky o 16 % více.

87 % ředitelů škol tvrdí, že mají k dispozici pomůcky pro výuku tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v dostatečné míře, a to jak pro zdravé děti, žáky a studenty, tak i pro zdravotně postižené.

Dále můžeme v dotaznících dohledat, které z pomůcek jsou nejčastěji využívané pro děti, žáky a studenty bez zdravotního postižení. 18 % ředitelů označilo používání PC a softwaru, ve zbylých případech (monologické pomůcky, dialog, didaktické hry, dataprojektory a exkurze) se shodovalo 16 % ředitelů. Pro zdravotně postižené osoby jsou odpovědi obdobné. Žádný z ředitelů neuvedl jinou vzdělávací pomůcku (např. vzdělávací videonahrávky ve znakové řeči nebo materiály v Braillově písmu), kterou by na škole využívali k výuce dané problematiky u zdravotně postižených osob. Tato skutečnost vede k závěru, že školy k výuce zdravotně postižených osob používají stejné studijní materiály a upravují pouze formu jejího podání.

74 % škol provádí nácvičky evakuace nebo praktická cvičení, která jsou nápomocná při osvojování správných způsobů chování při mimořádných událostech nebo krizových situacích.

Pouze 47 % ze všech dotázaných pedagogů si myslí, že na jejich škole je dostatek pomůcek pro výuku předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí a 35 % si myslí, že na jejich škole je dostatek pomůcek, které by svým obsahem a formou odpovídaly potřebám zdravotně postižených osob při výuce dané

problematiky. Zatímco 87 % ředitelů škol tvrdí, že školy disponují dostatečným množstvím pomůcek k výuce předmětné oblasti.

Pedagogičtí pracovníci při výuce dané problematiky vůbec nerozlišují výukové metody při výuce zdravých nebo zdravotně postižených žáků. 24 % pedagogů se shoduje, že k výuce obou skupin používá monologickou formu vyučování. Tyto výsledky mě vedou k závěru, že používání monologické formy výuky je dané tím, že školy nemají k dispozici výukové materiály přímo určené zdravotně postiženým.

Školní vzdělávací programy, a tedy i výuku tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí je možné přizpůsobit pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami tak, aby bylo dosaženo souladu mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi těchto žáků. V současné době školy používají k výuce řadu kompenzačních pomůcek odpovídající speciálním vzdělávacím potřebám žáků podle druhu zdravotního postižení.

Avšak neexistují didaktické pomůcky, speciální učebnice (studijní materiály v Braillově písmu, nahrávky ve znakové řeči) v předmětné oblasti, které by svou formou a obsahem odpovídali potřebám zdravotně postižených osob. (30)

Při výuce musí pedagogové vhodně rozložit učivo dané problematiky do jednotlivých ročníků, tak aby bylo dosaženo efektivních výstupů při vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Při výuce zdravotně postižených osob by měly být používané adekvátní metody a formy výuky, zejména potom studijní materiály a pomůcky.

4.2 Současný stav výchovy a vzdělávání pedagogického personálu na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí

Pouze 27 % ředitelů hodnotí kvalifikaci pedagogických pracovníků za dostatečnou pro výuku předmětu ochrana člověka za mimořádných událostí.

73 % ředitelů si myslí, že jejich míra informovanosti je nedostatečná a že by jejich znalosti mohly být nadále rozšiřovány.

Pedagogové zabezpečující výuku předmětné problematiky musí porozumět základním pojmům z oblasti ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí, z tohoto důvodu je nezbytné jejich celoživotní vzdělávání a proškolení v dané oblasti. 71 % ze všech pedagogických pracovníků se zúčastňuje školení, které organizuje zaměstnavatel. 45 % pedagogických pracovníků se samo vzdělává v problematice ochrana člověka za mimořádných událostí. Lze předpokládat, že tento nízký zájem pedagogů o sebevzdělávání se bude promítat do jejich výuky. Z tohoto důvodu si myslím, že pro pedagogy by se měly pořádat vzdělávací akce, které by zvyšovaly jejich zájem o danou problematiku.

Ředitelé speciálních škol na území Jihočeského kraje projeví zájem o proškolení pedagogických pracovníků na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí, odpovědělo tak 74 % ředitelů.

76 % pedagogů by se rádo zúčastnilo školení na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí za účelem rozšíření svých znalostí v této problematice. Zájem o další vzdělávání je umocněn tím, že 93 % pedagogů považuje výuku tohoto předmětu za velice důležitou. 60 % pedagogů se shoduje, že nejvíce by jim vyhovovala forma organizovaného školení s osobním kontaktem.

93 % pedagogických pracovníků si myslí, že výuka tohoto předmětu je důležitá a 64 % považuje čas, který je věnován problematice ochrany člověka za mimořádných událostí za dostatečný.

4.3 Současný stav informovanosti pedagogického personálu na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí

Výuka problematiky Ochrany člověka za mimořádných událostí na školách vyžaduje připravené a metodicky vzdělané pedagogy. Z vlastního výzkumu spatřuji problém v informovanosti pedagogů, kteří jsou pověřeni vedením tohoto vzdělávání. Vybrané výsledky dotazníkového šetření realizovaného u pedagogů hodnotím níže. Cílem bylo zjistit současný stav jejich informovanosti v otázkách ochrany člověka za mimořádných událostí.

Pro hodnocení dostatečné informovanosti pedagogů byla stanovena 75% úspěšnost správných odpovědí. Z toho důvodu, hodnotím obecnou informovanost a znalost pedagogů o zkoumané problematice za nedostačující, neboť aritmetickým průměrem všech hodnocených odpovědí znalostního bloku byla zjištěna 66,1% informovanost pedagogů.

Pokud pedagogičtí pracovníci vyučují tuto problematiku, měly by jejich znalosti být na mnohem lepší úrovni.

První čtyři otázky byly zaměřené na znalost varovného signálu Všeobecná výstraha a způsob jejich vyhlášení. Správný počet varovných signálů zná pouze 43 % respondentů a způsob jeho vyhlášení pak 57 %. Znalost doporučených způsobů chování při zaznění tohoto signálu zná 43 % pedagogických pracovníků. Správnou dobu konání zkoušky sirén označilo 89 % všech pedagogů.

Číslo evropské linky tísňového volání zná 89 % dotázaných a pojem integrovaného záchranného systému 71 %. Základní složky integrovaného záchranného systému zná pouze 47 % všech dotázaných. Na otázku, jaký zákon pojednává o integrovaném záchranném systému odpovědělo správně 57 % pedagogů.

Na otázku jak se zachovat při kolapsovém stavu, kdy pacient ztrácí vědomí odpovědělo správně pouze 53 % respondentů a jaká je správná frekvence stlačení

hrudní kosti při masáži srdce dospělého člověka byla správnost odpovědí 50 %. 20 stlačení za minutu by poskytlo 14 % pedagogických pracovníků. Toto tvrzení je velice zarážející a mnoha lidem by spíše zdraví nenávratně poškodilo.

Další dvě otázky se týkaly informovaností respondentů o problematice povodní. Správné nejčastější příčiny vzniku povodní znalo 86 % pedagogů. Znalost stupňů povodňové aktivity prokázalo 52 % pedagogů. Myslím si, že hlavní zásluhu na této znalosti mají pravidelně se opakující povodně a jejich medializace.

Neodkladná ochranná opatření při radiační havárii zná 69 % všech dotázaných. Co je jodová profylaxe a jak jí použít by vědělo 67 % pedagogů. Z důvodu, že dotazníkové šetření bylo realizováno na území Jihočeského kraje, tak jsem předpokládal, že znalosti této problematiky bude daleko lepší. Jedním z důvodů by mohla být jaderná elektrárna Temelín nedaleko města Týn nad Vltavou. I když je hrozba této mimořádné události minimální, mohla by být informovanost o něco lepší.

Příznaky hemoragických horeček zná 78 % všech respondentů. Tuto znalost, myslím si, nabyli pedagogičtí pracovníci z masových médií, kde byly hemoragické horečky diskutovaným tématem. Na otázku, kde se podle anamnézy mělo poznat onemocnění (plané neštovice) odpovědělo správně 67 % pedagogických pracovníků.

93 % správných odpovědí bylo na otázku, jaké látky podle skupenství jsou pro člověka nejnebezpečnější, kde respondenti věděli, že největší nebezpečnost pro člověka představují plynné látky. Využití amoniaku zná 74 % pedagogických pracovníků.

66 % pedagogů hodnotí svou znalost jako dostatečnou a vhodnou pro výuku ochrany člověka za mimořádných událostí.

5 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo provést rozbor současného stavu výchovy a vzdělávání občanů v oblasti ochrany obyvatelstva se zvláštním důrazem na postižené osoby na území Jihočeského kraje. Výsledky dotazníkového šetření v kapitole 3 a diskuze v kapitole 4.1 podrobně zhodnocuje současný stav výchovy a vzdělávání dětí, žáků a studentů v oblasti ochrany obyvatelstva ve vybraných speciálních školách na území Jihočeského kraje.

V současné době je zásadním nedostatkem chybějící systém výchovy a vzdělávání zdravotně postižených osob na úseku dané problematiky, které by svou formou a obsahem odpovídaly jejich potřebám.

Možným řešením je vytvořit jednotný systém výuky dané problematiky těchto osob a zajistit adekvátní přísun výukových materiálů pro zdravotně postižené osoby, které by odpovídaly druhu a míře zdravotního postižení a organizovat speciální školení v rámci školy, které by se zaměřovaly přímo na problematiku daného zařízení se vztahem ke zdravotnímu postižení.

Výukové metody a pomůcky by měly odpovídat druhu zdravotního postižení žáka. Každý žák pracuje odlišně, a proto by se měli ředitelé a pedagogičtí pracovníci více angažovat ve vývoji pomůcek pro zdravotně postižené děti, žáky nebo studenty. Právě oni totiž nejlépe vědí, jak k žákům přistupovat.

Pro některé z nich jsou vhodně počítačové výukové materiály, které ale bohužel nemůžeme použít při výuce například zrakově postižených. Naopak také nemůžeme používat knihy psané v Braillově písmu pro žáky se sluchovým nebo mentálním postižením. Jak jsem již zmínil výše, je potřeba k žákům přistupovat velice individuálně.

Právě proto by bylo vhodné založit jednotný systém výuky zřízený například na internetu, kam by pedagogičtí pracovníci nebo ředitelé mohli vkládat své výukové pomůcky a pomoci tak ostatním školám, kterým výukové materiály chybí. Právě oni by

si je mohli volně stáhnout a potom je realizovat při svých hodinách zaměřených na ochranu člověka za mimořádných událostí.

Další možností je realizování speciálních školení nebo přednášek na úseku ochrany člověka za mimořádných událostí. Spolupráce s Hasičským záchranným sborem České republiky nebo jinými složkami integrovaného záchranného systému by jistě bylo také vhodné, protože právě tyto lidé nejlépe vědí, jak při mimořádné události nebo krizovém stavu postupovat a tyto informace mohou dále šířit.

S ohledem na to, že zdravotně postižených osob nadále přibývá, je problematika výchovy a vzdělávání v předmětné oblasti stále více aktuální.

Pokud chceme mít adekvátně vzdělávané děti, žáky a studenty, musí být zajištěná obстойná informovanost v dané problematice u samotných pedagogů, kteří zajišťují výuku této problematiky na školách. Z výsledků dotazníkového šetření a dle kapitoly 4.3 se prokázala nedostatečná informovanost pedagogů v otázkách ochrany člověka za mimořádných událostí. Pro hodnocení dostatečné informovanosti pedagogů byla stanovena 75% úspěšnost správných odpovědí. Z toho důvodu, hodnotím obecnou informovanost a znalost pedagogů o zkoumané problematice za nedostačující, neboť aritmetickým průměrem všech hodnocených odpovědí znalostního bloku byla zjištěna 66,1% informovanost pedagogů. Zpřehledněné výsledky znalostního bloku uvádím v Tabulce 2. Z důvodu prokázané nedostatečné informovanosti navrhuji další vzdělávání pedagogických pracovníků a to v oblastech, které se ukázaly jako nejvíce problematické (znalost počtu, znění a významu varovných signálů; pojmu integrovaného záchranného systému, jeho základních složek a zákona, který o něm pojednává; chování při kolapsovém stavu, správné frekvence stlačení hrudní kosti při masáži srdce; stupňů povodňové aktivity; neodkladných ochranných opatření při radiační havárii, jodové profylaxe; příznaků planých neštovic; využití amoniaku).

Tabulka 2

Ukazatel pro hodnocení znalosti pedagogických pracovníků	Úspěšnost správných odpovědí (%)
Znalost počtu varovných signálů	48
Znalost znění varovného signálu	57
Znalost významu zaznění signálu	43
Znalost provádění akustické zkoušky sirén	89
Znalost čísla Evropské linky tísňového volání	89
Znalost pojmu integrovaný záchranný systém	71
Znalost základních složek IZS	47
Znalost zákona o integrovaném záchranném systému	57
Znalost správného chování při kolapsovém stavu	53
Znalost správné frekvence stlačení hrudní kosti při masáži srdce	50
Znalost nejčastějších příčin vzniku povodní v ČR	86
Znalost stupňů povodňové aktivity	52
Znalost neodkladných ochranných opatření při radiační havárii	69
Znalost jodové profylaxe	67
Znalost příznaků hemoragických horeček	78
Znalost příznaků planých neštovic	67
Znalost nebezpečnosti látek podle skupenství	93
Znalost využití amoniaku	74
Celková znalost (aritmetický průměr)	66,1

6 SEZNAM POUŽITÝCH LITERÁRNÍCH ZDROJŮ

- 1) Česká republika. Česká republika. Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- 2) Česká republika. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 256/2006 Sb., *O podrobnostech systému prevence závažných havárií, rozsah a způsob informace a postup při zabezpečení informování veřejnosti v zóně havarijního plánování*
- 3) Česká republika. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)
- 4) Česká republika. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
- 5) Česká republika. Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
- 6) Česká republika. Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů
- 7) Česká republika. Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů
- 8) Česká republika. Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
- 9) *Význam výchovy: Výchova* [online]. 2014 [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: <http://www.vyznam-slova.com/v%C3%BDchovy>
- 10) *Kapitoly z obecné pedagogiky* [online]. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: http://www.pf.ujep.cz/files/KPR_sikulova_obecdidaktikascripta.pdf
- 11) HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY. Historie a současnost. [online]. ©2014 [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/historie-a-soucasnost.aspx>
- 12) MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů č. j. 12 050/03-22 [online]. ©2014 [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://www.hzs-kvk.cz/ks/ppl/oo/pokyn.doc>

- 13) *Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Výuka problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí na školách – od historie k současnému stavu* [online]. 2013 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/historie-a-soucasnost.aspx>
- 14) Česká republika. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- 15) *Výukové metody*. In: *Výukové metody* [online]. 2009 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: www.cdmvt.zcu.cz/storage/navody/Simbartl.../vyukovemetody.doc
- 16) *Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru ČR na úseku preventivně výchovné činnosti*. 2013
- 17) *Výchova a vzdělávání obyvatelstva: Preventivně výchovná činnost* [online]. 2012 [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hasici-obcanum-preventivne-vychovna-cinnost-obecne.aspx>
- 18) HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY. Úspěchy Hasičského záchranného sboru na poli výchovy a vzdělávání [online]. ©2014 [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/uspechy-hasicskeho-zachranneho-sboru-na-poli-vychovy-a-vzdelavani.aspx>
- 19) *Záchranný kruh* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/co-delame.html>
- 20) *Hasík CZ* [online]. 2015 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz>
- 21) *Projekt SenSen* [online]. 2015 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.sensen.cz/o-nas/>
- 22) *Problematice bezdomovectví se musíme také věnovat* [online]. 2012 [cit. 2015-04-16]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/problematice-bezdomovectvi-se-musime-take-venovat.aspx>
- 23) *Zpráva Hasičského záchranného sboru ČR na úseku preventivně výchovné činnosti*. 2014

- 24) Česká republika. Zákon č. 258/2000 Sb., O ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- 25) Česká republika. Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce
- 26) *PODPORA VÝUKY ZE STRANY HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z:<http://www.hzscr.cz/clanek/podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>
- 27) *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Vzdělávací oblasti RVP ZP* [online]. 2005 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z:<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/vzdelavaci-oblasti-rvp-zp>
- 28) *Zpráva o činnosti Hasičského záchranného sboru ČR na úseku preventivně výchovné činnosti.* 2013
- 29) Ochrana člověka za mimořádných událostí -dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy. In: *Pokyn MŠMT, Č. j. 13 586/03-22.* 2003
- 30) VENCOVÁ, M. [Osobní sdělení]. Odbor vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, sděleno dne 27. leden 2015
- 31) KANDĚRA, K. [Osobní sdělení]. Základní škola praktická Třeboň, sděleno dne 21. března 2015
- 32) KRÁLOVÁ, L. [Osobní sdělení]. Základní škola Prachatice, Zlatá stezka 240, sděleno dne 27. března 2015
- 33) RODOVÁ, Z. [Osobní sdělení]. Základní škola Blatná, sděleno dne 3. dubna 2015
- 34) NOVÁK, K. [Osobní sdělení]. Mateřská, základní a praktická škola Diakonie, Rolnička Soběslav, sděleno dne 4. dubna 2015

- 35) ŠŤASTNÁ, I. [Osobní sdělení]. Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola Trhové Sviny, sděleno dne 13. března 2015
- 36) LINTNEROVÁ, I. [Osobní sdělení]. Základní a Mateřská škola a poskytovatel sociálních služeb, Kaňka o.p.s., sděleno dne 17. března 2015
- 37) HOLOMKOVÁ, L. [Osobní sdělení]. Mateřská a Základní škola Tábor, třída Čs. armády 925, sděleno dne 14. dubna 2015
- 38) KRAVAR, J. [Osobní sdělení]. Základní škola praktická a speciální Opařany, sděleno dne 20. března 2015
- 39) ZAHRÁDKOVÁ, M. [Osobní sdělení]. Základní škola logopedická Týn nad Vltavou, sděleno dne 21. března 2015
- 40) KOŠŤÁLOVÁ, M. [Osobní sdělení]. Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola, sděleno dne 17. března 2015
- 41) KLÍMA, L. [Osobní sdělení]. Dětský domov, Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola Písek, sděleno dne 3. března 2015
- 42) WOHLGEMUTH, M. [Osobní sdělení]. Mateřská, základní a praktická škola při centru ARPIDA s.r.o., sděleno dne 5. března 2015
- 43) ŠLECHTOVÁ, J. [Osobní sdělení]. Dětský domov a základní škola Horní Planá, sděleno dne 29. března 2015
- 44) BÍZKOVÁ, M. [Osobní sdělení]. Mateřská škola pro zrakově postižené, České Budějovice, sděleno dne 13. dubna 2015
- 45) ŠÍMOVÁ, L. [Osobní sdělení]. Základní škola praktická Kaplice, sděleno dne 1. dubna 2015

7 PŘÍLOHY

Příloha A Dotazník pro pedagogický personál speciálních škol na území Jihočeského kraje

Příloha B Dotazník pro ředitele speciálních škol na území Jihočeského kraje

Příloha A

Dobrý den,

jmenuji se Tomáš Mazák a studuji na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor „Ochrana obyvatelstva se zaměřením na chemické, biologické, radiologické a jaderné noxy a výbušniny“.

Zpracovávám bakalářskou práci na téma „Výuka v oblasti ochrany obyvatelstva se zvláštním důrazem na postižené osoby“.

Dotazník, který jste právě obdržel/a je určen pro školy a výchovná zařízení na území Jihočeského kraje. Proším o vyplnění tohoto dotazníku, je anonymní a bude použit pouze ke statistickému zpracování, jako výzkumná část mé práce.

Správnou odpověď zakroužkujte (v každé otázce může být vždy jen jedna zakroužkovaná odpověď).

Děkuji za vyplnění. Tomáš Mazák

Název školy:

- Druh školy:**
- a) mateřská škola
 - b) základní škola
 - c) střední škola

Jaký je Váš věk?

- a) 18 – 26 let
- b) 27 – 35 let
- c) 36 – 44 let
- d) 45 a více let

Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) středoškolské bez maturitní zkoušky
- b) středoškolské s maturitní zkouškou
- c) středoškolské s pomaturitním specializačním studiem
- d) vyšší odborné vzdělávání
- e) vysokoškolské – bakalářské
- f) vysokoškolské – magisterské

Jaká je Vaše délka praxe?

Jaká je Vaše aprobace?

BLOK I.

- 1. Kolik má Česká republika varovných signálů určených pro varování obyvatelstva při mimořádné události?**
 - a) 1
 - b) 2
 - c) 3
 - d) více jak 3

- 2. Jak je vyhlášován signál určený pro varování obyvatelstva tzv. Všeobecná výstraha?**
 - a) kolísavý tón sirény trvající 140 sekund
 - b) přerušovaný tón sirény trvající 60 sekund (kdy se střídá 25 sekund nepřerušovaný tón 10 sekund pauza 25 sekund nepřerušovaný tón)
 - c) nepřerušovaný tón trvající 140 sekund
 - d) nepřerušovaný tón trvající 410 sekund

- 3. Zaznění varovného signálu sirén Všeobecná výstraha znamená?**
 - a) pokyn k získání dalších informací o příčině vyhlášení tohoto varovného signálu
 - b) pokyn k co nejrychlejšímu opuštění místa současného výskytu
 - c) pokyn k rychlému ukrytí do budovy, uzavření oken a dveří
 - d) pokyn k evakuaci

- 4. Jakým způsobem je prováděna akustická zkouška sirén?**
- a) pravidelně každý první den v měsíci ve 12:00 hodin
 - b) pravidelně každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin
 - c) v pravidelných čtyřtýdenních intervalech ve 12:00 hodin
 - d) v nepravidelných intervalech
- 5. Jaké je číslo na Evropskou linku tísňového volání?**
- a) 150
 - b) 158
 - c) 911
 - d) 112
- 6. Co se rozumí pojmem integrovaný záchranný systém (IZS)?**
- a) koordinovaný postup složek IZS při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací
 - b) organizace sdružující složky IZS
 - c) odpovědný orgán krizového řízení za provádění obnovovacích prací
 - d) odpovědný orgán při řešení krizových stavů
- 7. Které organizace patří mezi základní složky integrovaného záchranného systému?**
- a) Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR, Armáda ČR, Havarijní a pohotovostní služby
 - b) Hasičský záchranný sbor ČR, Zdravotní záchranná služba, Armáda ČR
 - c) Hasičský záchranný sbor ČR, Zdravotní záchranná služba, Policie ČR, Armáda ČR, Nestátní neziskové organizace
 - d) Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, poskytovatelé zdravotnické záchranné služby a Policie ČR
- 8. Který zákon pojednává o integrovaném záchranném systému?**
- a) zákon číslo 238/2000 Sb.
 - b) zákon číslo 239/2000 Sb.
 - c) zákon číslo 240/2000 Sb.
 - d) zákon číslo 273/2008 Sb.

- 9. Jak se zachováte při kolapsovém stavu, kdy postižený upadne a ztrácí vědomí?**
- a) ihned zahájím resuscitaci
 - b) zvednu nohy postiženého a zajistím volné dýchací cesty
 - c) postiženého posadím a zavolám záchrannou službu
 - d) na postiženého začnu mluvit a snažím se s ním udržet kontakt
- 10. Jaká je správná frekvence stlačení hrudní kosti při masáži srdce u dospělého?**
- a) 20 stlačení za minutu
 - b) 60 stlačení za minutu
 - c) 100 stlačení za minutu
 - d) 120 stlačení za minutu
- 11. Jaké jsou možné příčiny vzniku přirozených povodní v České republice?**
- a) odtávání sněhu, dlouhotrvající deště
 - b) protržení nebo narušení vodních děl
 - c) zemětřesení
 - d) sesuvy půdy
- 12. Jaké znáte stupně povodňové aktivity?**
- a) bdělost, pohotovost, ohrožení
 - b) nebezpečí, pohotovost, ohrožení
 - c) bdělost, nebezpečí, přímé ohrožení
 - d) pohotovost, nebezpečí, přímé ohrožení
- 13. Jaká neodkladná ochranná opatření jsou nejdůležitější na ochranu zdraví obyvatelstva při únikové, respektive předúnikové fázi radiační havárie?**
- a) varování obyvatelstva, regulace pohybu osob v kontaminovaném prostoru
 - b) ukrytí obyvatelstva v budovách, jodová profylaxe
 - c) varování obyvatelstva, ukrytí obyvatelstva v budovách, jodová profylaxe, evakuace osob
 - d) ukrytí obyvatelstva v budovách, jodová profylaxe, zajištění nouzového přežití obyvatelstva

14. Co se rozumí jódovou profylaxí?

- a) jedná se o dýchání přes textilii namočenou v roztoku jódové tinktury
- b) spočívá v preventivním podávání radioaktivního jodu ke zvýšení imunity (radiorezistence) pro případ vzniku radiační havárie s únikem tohoto izotopu
- c) jsou opatření na ochranu zdraví v časně fázi radiační havárie spočívající v podání tablet jodidu draselného občanům
- d) jsou opatření na ochranu zdraví, která jsou účinná pouze v pozdní fázi radiační havárie, tedy až po úniku radioaktivních látek do životního prostředí

15. Jaké jsou klinické projevy hemoragických horeček?

- a) alergická reakce
- b) krvácení do kůže a vnitřních orgánů
- c) svalový tonus a křeče svalstva celého těla
- d) projevy chřipkového onemocnění

16. Poznáte podle klinického obrazu, o jaké onemocnění se jedná? *Onemocnění je provázáno vysokými teplotami a nevolností. Po několika dnech se objevuje vyrážka, která přechází v puchýřky. Celý proces kožních projevů je ukončen vytvořením strupu.*

- a) botulismus
- b) pravé neštovice
- c) plané neštovice
- d) ebola

17. Jaké skupenství látek představuje největší nebezpečí pro lidský organismus v případě jejich úniku?

- a) kapalné
- b) pevné
- c) plynné
- d) ve formě pevné směsi

18. Amoniak má široké uplatnění v chemických provozech a je tedy skladován ve velkém množství. Víte, v jakém dalším provozu se amoniak používá?

- a) zařízení k úpravě a dezinfekci vody (čističky a úpravny pitných i odpadních vod)
- b) chladicí nebo mrazicí zařízení (mrazírny, chladiřny, zimní stadiony)
- c) jako náplň různých jednoduchých fyzikálních přístrojů (přístroje na měření atmosférického tlaku)
- d) pro své bělicí účinky se využívá při bělení papíru nebo textil

BLOK II.

- 1. Účastníte se školení na úseku problematiky ochrana člověka za mimořádných událostí, zajišťovaných zaměstnavatelem?**
 - a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne

- 2. Vzděláváte se na úseku ochrany obyvatelstva?**
 - a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne

- 3. Jaká forma školení na úseku ochrany obyvatelstva by Vám nejvíce vyhovovala?**
 - a) samostudium předpisů a dalších podkladů o dané problematice
 - b) e-learning školení (elektronická podoba)
 - c) organizovaná školení s osobním kontaktem
 - d) jiné:.....

- 4. Považujete svou informovanost a znalost doporučených způsobů chování, stanovených zásad a postupů úkonů z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při vzniku mimořádné události za dostačující?**
 - a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne

- 5. Uvítal/a byste možnost proškolení se v oblasti „Ochrana člověka za mimořádných událostí“?**
 - a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne

- 6. Považujete výuku tematiky ochrany člověka při mimořádných událostech za důležitou?**
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
- 7. V jakém rozsahu zajišťujete výuku „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ při svých hodinách?**
- a) do 2 hodin
 - b) do 4 hodin
 - c) do 6 hodin
 - d) víc jak 6 hodin za akademický rok
 - e) výuku této tematiky nezajišťuji
- 8. Myslíte si, že čas věnovaný problematice „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ je ve vyučovaném rozsahu dostačující?**
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
- 9. Jsou na Vaší škole k dispozici pomůcky pro výuku tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v dostatečné míře?**
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne
- 10. Jsou na Vaší škole k dispozici pomůcky pro výuku tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v dostatečné míře určené pro zdravotně postižené osoby?**
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) spíše ne
 - d) ne

11. Jaké používáte metody při výuce v rámci preventivně výchovné činnosti?

(více správných odpovědí)

- a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)
- b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)
- c) názorně demonstrační a didaktické hry
- d) dataprojektor
- e) exkurze k záchranným složkám
- f) PC a software
- g) jiné (uved'te jaké):

12. Jaké používáte metody při výuce v rámci preventivně výchovné činnosti u zdravotně postižených osob? (více správných odpovědí)

- a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)
- b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)
- c) názorně demonstrační a didaktické hry
- d) dataprojektor
- e) exkurze k záchranným složkám
- f) PC a software
- g) jiné (uved'te jaké):

Příloha B

Dobrý den,

jmenuji se Tomáš Mazák a studuji na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor „Ochrana obyvatelstva se zaměřením na chemické, biologické, radiologické a jaderné noxy a výbušniny“

Zpracovávám bakalářskou práci na téma „Výuka v oblasti ochrany obyvatelstva se zvláštním důrazem na postižené osoby.“

Dotazník, který jste právě obdržel/a je určen pro školy a výchovná zařízení na území Jihočeského kraje. Prosím o vyplnění tohoto dotazníku, je anonymní a bude použit pouze ke statistickému zpracování, jako výzkumná část mé práce.

Správnou odpověď zakroužkujte (v každé otázce může být vždy jen jedna zakroužkovaná odpověď).

Děkuji za vyplnění

Tomáš Mazák

Název školy:

Druh školy:

- a) mateřská škola
- b) základní škola
- c) střední škola

1. Kolik dětí, žáků a studentů navštěvuje Vaší školu?

2. Jaká je kapacita dětí, žáků a studentů ve Vaší škole?

3. Kolik dětí, žáků nebo studentů se zdravotním postižením navštěvuje Vaší školu?

- a) Kolik dětí, žáků nebo studentů má sluchové postižení?
- b) Kolik dětí, žáků nebo studentů má zrakové postižení?
- c) Kolik dětí, žáků nebo studentů má tělesné postižení?
- d) Kolik dětí, žáků nebo studentů má mentální postižení?
- e) Kolik dětí, žáků nebo studentů má kombinované postižení?

4. Kolik zaměstnáváte pedagogů?

5. Kolik pedagogů zajišťuje výuku „Ochrany člověka za mimořádných událostí“?

6. Pedagog vyučující „Ochranu člověka za mimořádných událostí“ má na starosti i výuku jiných předmětů? Uveďte kterých:

.....

7. V jakém rozsahu zajišťuje pedagog výuku „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ při svých hodinách?

- a) do 2 hodin
- b) do 4 hodin
- c) do 6 hodin
- d) víc jak 6 hodin za akademický rok

8. Jsou na Vaší škole k dispozici pomůcky pro výuku tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v dostatečné míře?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

9. Jsou na Vaší škole k dispozici pomůcky pro výuku tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v dostatečné míře určené pro zdravotně postižené osoby?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

10. Jaké používají pedagogové metody při výuce v rámci preventivně výchovné činnosti? (více správných odpovědí)

- a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)
- b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)
- c) názorně demonstrační a didaktické hry
- d) dataprojektor
- e) exkurze k záchranným složkám
- f) PC a software
- g) jiné (uved'te jaké):

11. Jaké používají pedagogové metody při výuce v rámci preventivně výchovné činnosti u zdravotně postižených osob? (více správných odpovědí)

- a) monologické (slovní – vysvětlování učitelem)
- b) dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)
- c) názorně demonstrační a didaktické hry
- d) dataprojektor
- e) exkurze k záchranným složkám
- f) PC a software
- g) jiné (uved'te jaké):

12. Byli učitelé na Vaší škole speciálně proškoleni k výuce tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“?

- a) ano
- b) ano, ale v nedostatečné míře
- c) ne

13. Uvítal/a byste možnost proškolení pedagogů Vaší školy v oblasti „Ochrana člověka za mimořádných událostí“?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

14. Provádí Vaše škola nácviky nebo praktické cvičení ohledně výuky tématiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí“?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne